Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-һээ гарана | № 172 (16695) | 1984 оной июлиин 27, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

АГ ХҮЛЕЭНЭГҮЙ, ШАМДАХАЛ ХЭРЭГТЭЙ!

Байгша ондо колхоз, совхозууднай бүхыдэнь 500 мянган тонно үбһэ, 215 ган тонно сенаж, 45 мянган тонно витаминтай ногооной гурил, 1 мил-н тонно силос бэлэдхэхэ социалис уялга абанхай.

Июлиин 23-най мэдээгээр республика дотор 36.207 тонно үбһэн абтаад, б һаял 7 процентдэ хүргэгдэбэ. Мүн 16.124 тонно сенаж, 1644 тонно си- дарагдаа. Хамта 6585 тонно ногооной гурил татагдажа, түсэб 14 про-г дүүргэгдээ.

Хүдөөгэй бүхы ажалшад, үбһэшэд! Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие д хурдадхая, үдэр бүхэндэ үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлээел!

жэлдэ республикын ажахынууд бүхыдэнь 514,3 р газарай ургаса сабшажа, хамтадань 500 мян-үүн тэжээл бэлэдхэхэ ёһотой һаа, һүүлэй мэ-йдоол 61 мянга үлүүтэй гектарай ногоо саб- Тэндэһээ 36.207 тонно үбһэ суглуулжа абаа. Тэ-ондоной энэ үеынхитэй сасуулхада 15 мянга ор ехэ байбашье һаань, энээгээр һанаагаа амар-гы.

ин, Баргажанай, Улаан-Үдын, Кабанскын районууд бэлэдхэхэ түсэбөө 16-һаа 19 процент хүрэтэр ин Захааминай, Зэдын, Түнхэнэй, Баунтын, Хой- Яруунын, Сэлэнгын, Хурамхаанай районуудай үбһэ хуряаха түсэбөө оройдоол 0,2—4 процент- байна.

Захааминай район нёдондо жэлдэ энэ үедэ 533 тонно үбһэ абаад байһан һаа, мүнөө мэил 59 тонно үбһэ бэлэдхээд байха юм. Түнхэнэй районой ажахынууд үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 2 дахин бага үбһэ абаа.

Загарайн, Хэжэнгын районуудай тус тустаа 4520—5732 тонно сенаж даража, түсэбөө 23—39 процент хүрэтэр дүүргээд байхадань, Бэшүүрэй, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй районуудай колхоз, совхозууд сабшалангай ногоогоор сенаж даража эхилээшьегүй байха юм. Хяагтын, Яруунын, Захааминай районууд үбһэ бэлэдхэхэ хүдэлмэриие тон аали нобшоор ябуулхаһаа гадна, сенаж дараха түсэбөө баһал мууса дүүргэнэ.

Витаминтай ногооной гурил татаха хүдэлмэри Хурамхаанай, Кабанскын, Прибайкалиин, Түнхэнэй, районуудта муу бэшээр ябуулагдажа, түсэбүүдынь 23—53 процент хүрэтэр дүүргэгдэбэ. Тиихэдэнь Баргажанай, Хяагтын, Зэдын, Яруунын, Сэлэнгын районууд иимэ тэжээл ноосэлжэ абаха даабарияа һаял 4,7 процентдэ хүргөөд байна.

Мүнөө ажахы бүхэндэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын бүхы хүдэлмэриие эрид хурдадхаха саг ерэбэ. Иигээд зунай һүүл һара — август гаража, сабшалангай ногоон шэмээ гээхэ тээшээ болохонь. Тиимэһээ сабшалан дээрэ хүдэлжэ байһан бүхы хүн зоной, машина техникын хүсые зүбөөр элсүүлэн табижа, үдэр бүхэндэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ шухала. Илангаяа һүүлэй хура бороотой үдэрнүүдтэ сабшагдаһан үбһые хуряаха аргагүй байгаа һаань, сенаж, силос даралгые эршэмтэйгээр ябуулха арга боломжо бии. Витаминтай ногооной гурил гаргадаг АВМ агрегадуудые түхэреэн сүүдхэдэ һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ гээшэ тон шухала.

ЁР ХАЛААНДА ДЭЛГЭГДЭНЭ

йто захын ороо- дээрэ түхеэрэг-интэй ногооной аг АВМ-0,65 ту-адай хүсэтэй, отоор хүнхинэхэ-дэй хөөрэлдөөе юм. Энэ агре-уда ажаллажа бултадаа ехэл һэд өөһэдынгөө хүдэлмэриие хэнэ хэбэртэй. эргэнүүд дээрэ-һан ногоон тран- дамжуулагдан, томо бараан ана. Тэрэнь аали-дэн хүүенэ. До-ун гал, жаахан н дүлэн сороб-шаа тэжээлнэй элгэнүүд соогуур н, ноб ногоохон лма һайхан үнэр- болгогдоод, мэ-у гоожоно. Ха-агша машинист итович Басыров приборнуудые гана, энэ тэрэ хеэрэлгэнүүдыень аруулна хэбэр-нань гурбан за-өөдөөшье хараха раһан ногооной шээглээд, ханын жэрылгэн ябтал-

совхозойхид эхеэр энэ үнэ-гаргажа эхилһэн э хүдэлдэг зве-ектив хоёр ха-ээнэй 8 часһаа час болотор хү-най туршада 2,5 витаминтай ногоо-гаргана.

э эхилһээр арба обошье, дүүрэн шөөл ороо үды идэ байгша ондо тонно энэ сэн-гаргаха түсэбтэй-дошье даабари-н һэн. Теэд ха- хүрэжэ шадаа-и. Юундэб гэхэ-а орохо ногоон үнөөшье жэлдэ эрхүү байдалтай- ногооной элбэ- һаань, түсэбөө түлөө оролдохо- даб дээрээ 60 татагдаад бай- саашадаа агре-гүйгөөр, бүтээсэ хүдэлгэбэл, сүүд-а зэргээр 5—7 ил гаргаха арга нүхэр Басыров

халаанииень Вла-нович Франтенко эг юм. Иигэжэ лаан соогоо ша-хээр энэ сэнтэй эдхэхые оролдо-

Түрүүшын халаанда залуушуул Константин Кожевин, Игорь Воронин, Александр Ринчинов гэгшэд амжалтатай ажаллана.

— Урда жэлнүүдтэ гурбан халаанда хүдэлөөд үзөө һэмди. Юуншье болоожо үгөөгүй һэн. Хоёр халаан эгээл зохид, хүдэлжэ байһан хүнүүд дүүрэн хүсэеэ хэрэглэнэ ха юм. Энэ урда хажуудамнай сарай доро байһан АВМ—0,4 түхэлэй агрегат арбаад жэлэй туршада хүдэлгэгдөө. Мүнөө энэмнай хүдэлнэгүй. Зарим детальнуудынь элээ, хуушараа. Эдэниие нь һэльбэн шэнэлээ һаа болохо байгаа. Теэд тиимэ юумэн олдодоггүй. Би энэ агрегадые тушааһанһаань хойшо эндэ хүдэлөөб,— гэжэ аха лагша машинист хэлэнэ.

Энэ хүмнай иимэ ажалые арба гаран жэлэй туршада эрхилжэ, нилээд дүршэлтэй болонхой. Тэрэниие өөрынгөө уялгые эрхим һайнаар дүүргэдэг хүн гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд магтажа байгаа бэлэй. Расул Са[?]иновичын мэдүүлһэнэй ёһоор гранула гаргадаг түхеэрэлгэнь бэлэн болонхой, эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлгэхөөр найдуулаа һэн.

Эндэһээ саашаа гараһаар удааншье ябангүйгөөр бүлэг бургааһадые тойрохотоймнай сасуу үргэн сабшалангай нэгэ захада КСК-100 түхэлэй хүсэтэй комбайн үдхэнөөр, үндэрөөр ургаһан ногоо сабшаад, хажуудань зэргэлээд ябаһан тракторай тэргэ дээрэ гоожуулна. Илангаяа бороогой һүүлээр һаяхан сабшагдаһан, ногооной үнэр холоһоо ханга҇лтаха юм. Тиимэшье үни болонгүйгөөр тэргэ ногоогоор дүүрэшэбэ. Эгээл энэ үедэ һамбаашалан, эндэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудтай хоёр-гурбан үгэ андалдабабди.

— Мүнөө жэлдэ манай нютагта ногоон яһала һайнаар урганхай. Зарим газартань ногоониинь унажа эхилэнхэй. Ушар иимэһээ энэ хүдэлмэреэ шадаха соогоо түргэлхые оролдонобди. Энэ сабшалан дээрэһээ гектарай 60—70 центнер хүрэтэр ургаса абтана,— гэжэ сабшагдаһан ногоо шэрэдэг тракторай механизатор Иннокентий Зверьков хөөрэнэ.

Энэ нүхэрнай долоон модо түхай газарһаа үдэр бүри таһалгаряагүйгөөр тэжээл шэрэжэ, АВМ агрегадые ногоогоор гүйсэд хангана.

Иигэжэ тус ажахын тэжээл бэлэдхэгшэд манай ябаһан үдэр витаминтай ногооной гурил һайн шанартайгаар гаргаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байгаа һэн.

Д. ДОНДОКОВ,
манай түсхай корр.
Баргажанай район.

ҮҮР СҮҮРЭЭР БОДООД...

Һаянай наратай сэлмэг үдэрнүүдэй тогтоһонһоо хойшо энээнэй час бүхэниие гүйсэд хэрэглэхын тула эндэхи үбһэшэд оролдоно. Газаа һаял гэрэл орожо байхада, үбһэшэдэй отогто хүлгөөтэй болоожо, шүүдэртэй ногоотой сабшалан дээрэ хажуурнуудай ханхинаан, косилкануудай таршаганаан дуулдажа захалдаг.

Һахалиин совхозой үнинэй механизаторнуудай нэгэн И. Г. Толстихинэй звено ажахы соогоо эгээл түрүүлэн үбһэндөө гаража, түрүүшын ээлжээндэ хүсы үбһэнэй, доннигой шэмэтэй ногоо сабшажа эхилдэг юм. Мүнөө жэлдэшье тэдэнэй даадаг Буяа хүл, Шургуур гэжэ газарай сабшалан дээрэ үндэр баян ургаса гаранхай. Иван Гаврилович өөрынгөө нүхэд луговодууд Г. Г. Закиров, Ю. А. Федосеев гэгшэдтэй энэ газарые һайнаар үтэгжүүлһэн, уһалһан байна.

— Һүүлэй 2—3 жэлдэ эндэһээ гектарай 35 — 40 центнер үбһэ абадаг һэмди. Энэ жэлдэ ехэнхи газарай-мнай гектар бүриһөө 45 хүрэтэр центнер үбһэн хуряагдаха аабза гэжэ һананабди. Имагтал ногооной шэмэтэй һайн байхадал түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха гээшэ гол зорилгомнай болоно, — гээд звеное даагша хэлэнэ.

Ажахы доторoo энэмнай эгээл томо звенонуудай нэгэн юм. Тэдэндэ «Беларусь» түхэлэй 4 трактор, тэдэндэ шаргтагалха косилка, тармуурнууд, үбһэ суглуулха 2 түхеэрэлгэ, үбһэ сомохо оньһон агрегат гэхэ мэтэ үгтэнхэй. Звеногойнь 10 гэшүүдэй алиниинь шье мэргэжэл шадабари ехэтэй, ямаршье техникэдэ хүдэлжэ шадаха дүршэлтэй бэрхэ хүнүүд болоно.

Үбһэшэдэй түрүүшээр хүдэлһэн газарта мүнөө ургасань хуу хуряагдаад, тэбхэр томо һүринүүд бодхоогдонхой, хуу хорёологдоод байна. Звеное даагша өөрөө һүрнеэ нюруулдаг, тэндэхи үбһыень хоггүйгөөр тармажа абаһан хойноол бусадһаа һүүлдэ отогтоо ерэдэг.

Иигэжэ хүдэлдэг звеногойхид бүхы 359 гектар сабшалангай ногоое богони болзорто сабшажа, хуряажа абахын түлөө тэмсэнэ.

В. ТРУХИН.
Хурамхаанай район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Ю. А. Федосеев, Ю. В. Пономарев, А. Г. Закиров, А. И. Молчанов, Г. Г. Закиров.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ЕХЭХЭН ТУҺА ХҮРГЭХЭ

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ харьяата совхозуудта али болохо туһаламжа хүргэхэ тухай арадай депутадуудай Селенгинскэ поселково Совет һайшаалтай үүсхэл гаргаһан байна.

Энэ хүдэлмэриин эхилхэһээ бүри урда посёлогойнгоо хүн зониие суглуулжа хөөрэлдэһэн, ажахынуудай адууһа малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэдэнь ямар туһаламжа хүргэгдэхэ байһан тухайнь тодорхой түсэб, даабаринууд табигдаа. Илангаяа депутадууд, эдэбхитэд поселково Соведэй даалгабаряар айлнуудта ябаһан, хүн зонтой хөөрэлдөө үнгэргэһэн байха юм.

Мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин ябасые хүтэлбэрилхэ штаб эндэхи гүйсэдкомой дэргэдэ эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ штаб хүн зониие субботник болон воскреснигүүдтэ олоор хабаадуулжа, ниитын хүсөөр шадаал һаа ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ оролдоно.

Тиигэжэ эндэхи предприяти, организаци, эмхи зургаануудай хүн зоной хүсөөр Оймороой, «Шергинский», Хандалын совхозуудта, Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахыда хамтадаа 6700 центнер үбһэ бэлэдхэгдэхээр хараалагдана. Мүн энээнһээ гадна, автомашинатай, мотоциклтай айлнууд эндэ тэндэ ногоо сабшажа, суглуулжа, бүхы дээрэнь 1200 центнер ногоо намаа АВМ агрегадуудта зөөхэ юм. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын ЦКК-гай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө шефтэ абаһан ажахынуудта 4400 центнер үбһэ бэлэдхэжэ үгэхэ гэһэн уялга абанхай.

Тэрэшэлэн пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, үмсэдөө малтай айлнууд ойн соорхой, самсаал соогуурхи ногоо сабшажа, 750 центнер үбһэ, мүн 1000 центнер ногоо намаа бэлэдхэхэ байна. Тэрэнэйнь ехэнхи Сэлэнгын ЦКК-гай хамһабариин ажахын малда эдюүлэгдэхээр ноосэлэгдэхэ болоно.

Абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, эндэхи предприяти, организацинууд хүршэ ажахынуудтаа үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсахаар 10 трактор, тэды шэнээн автомашина, 40 гаран механизаторнуудаа эльгээнхэй. Урид табигдаһан графигай ёһоор Сэлэнгын ЦКК болон барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениһээ үдэр бүри 50 гаран хүн гаража, үбһэ сабшана, хуряана. Һүүлэй мэдээгээр тэдэнэй хүсөөр 500 гектарай ногоон сабшагдаад, 4 мянга үлүүтэй центнер үбһэн һүрилэгдөө. Шефүүдэй туһаламжаар түрүүшын 600 тонно силос дарагдаа.

Кабанскын район дотор үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ эршэдхэгдэнэ.

Б. СОТНИЧ,
хүдөө бэшэгшэ.

ХУРА БОРООТОЙШЬЕ САГТА

Эдэ үдэрнүүдтэ Хориин районой Хүрбын совхозой хүдэлмэрилэгшэд, Тээгдэ нютагта ажаһуугшад ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ талаар Улаан-Үдын ба Кабанскын районуудай Оронгын сомоной, Селенгинскын поселково Соведүүдэй гаргаһан үүсхэлнүүдые халуунаар дэмжээд, энэ харюусалгатай хаһадаа эрхим бэлэдхэлтэйгээр оробо. Тус ажахын дүршэлтэй луговод Б-М. Самбуевай даадаг үбһэшэдэй звено совхоз доторoo түрүүлэн, үбһэ хуряаха хүдэлмэреэ эхилээ. Нүхэр Самбуев арбаад жэлэй туршада луговодоор хүдэлжэ, энэ ажалдаа нилээд дүршэлтэй болонхой. Тэрэ жэл бүри даалгагдаһан сабшалан дээрэһээ баян ургаса абадаг гаараа нилээд суурханхай.

Дүршэлтэй луговодой хүтэлбэрилдэг коллектив үнгэрэгшэ хабарһаа эхилжэ, нуга сабшалан дээрээ нилээд ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ габшагай гурбан һарын туршада тэдэнэр сабшалан дээрээ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ хүсэд хүрэхөөр гаргаа. Хэдэн дахин газараа ундалуулһан байна. Иигэжэ тэрэ байгша ондо ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ найдамтай үндэһэ һуури табяа бшуу.

Б-М. Самбуевай даадаг сабшалангай ургасань мүнөө жэлдэ ехэл һайн. Ушар иимэһээ тус коллектив ургаһан ногоогоо гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр, богони болзорто һайн шанартайгаар хуряаха зорилго табяад, эршэтэй шангаар хүдэлжэ байнхай. Энэ коллективэй гэшүүд А. Доржиев, Д. Вандан ов болон бусад бэшэндээ үльгэр жэшээ харуулан, үдэрэйнгөө даабарине үлүүлэн дүүргэхые оролдоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай нютагта хура бороо ехээр оржо, үбһэшэдтэ нилээд һаад ушаруулна. Гэбэшье тус звеногойхид арга боломжоёо хэрэглэн, урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхын хойноһоо оролдожо ябаһандань баясамаар.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ЭХЭНЭР-КОСМОНАВТ ТҮРҮҮШЫНХЕЭ ЗАМБУУЛИН ХУДАР ГАРАБА

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

«Салют-7» — «Союз Т-11» — «Союз Т-12» гэжэ замбуулинай эрдэм шэнжэлгын комплексын ниидэлгын программын ёһоор, 1984 оной июлиин 25-да космонавтнууд Светлана Савицкая Владимир Джанибеков хоёр замбуулин худар гараба.

Орёо нарин технологическа операцинуудые дүүргэхэдэ хэрэглэгдэхэ шэнэ онсо шухаг гар зэр зэмсэг туршаха зорилгоор энэ гаралгань бэелүүлэгдээ юм. Эхэнэр-космонавт энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Москвагай сагаар 18 час 55 минутада космонавтнууд гадаада люк нээжэ, станциһаа гараа. Удаань тэдэнэр электронно-элшэ хүсэнэй бишыхан түхеэрэлгэ, залан хүтэлхэ пульт, бусад хэрэгтэй зүйлнүүдые тодхожо, хүдэлмэридэ бэлэн болгоо. Светлана Савицкая гар зэр зэмсэгэй туһаламжаар түмэр хабтагайнуудые отолхо, шэрээхэ, гагнаха хүдэлмэри хэбэ. Энэ үедэ Владимир Джанибеков кино буулгажа, телевизионно репортаж хээ. Удаань космонавтнууд һууринуудаараа, андалдажа, һая ошоһон экспедициин командир бусад технологическа операцинуудые дүүргээ. Хүдэлмэри хэжэ дүүргэһэнэйнь һүүлээр, хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд болон абтаһан материалнууд станцида бусаагдаа.

Замбуулин худархи хүдэлмэриин түгэсхэлэй шатада энээнэй урда тээ станциин газаа талада тодхогдоһон, замбуулинай эрхэ байдалда удаан саг соо байһан элдэб материалнуудтай панельнүүдые космонавтнууд задалжа, станциин байрада оруулһан байна.

Хараалагдаһан хүдэлмэреэ амжалтатайгаар дүүргээд, Светлана Савицкая, Владимир Джанибеков хоёр станциин байрада бусаа. Тэдэнэр дүн хамта 3 час 35 минута замбуулинай дайдада хүдэлбэ.

Замбуулин худар хүдэлмэри дүүргэхэ үедэнь космонавтнууд Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков ба Игорь Волк станциин түхеэрэлгэнүүд болон скафандрнуудай хүдэлмэриие шалгажа, Светлана Савицкая ба Владимир Джанибековтэй радиогоор хөөрэлдэжэ байба.

Замбуулин худар хүдэлмэри дүүргэхэдээ, замбуулинай комплексын экипаж эмхитэй дорюунаар, түсэбөөр хараалагдаһан графигай ёһоор хүдэлһэн байна. Космонавтнуудай бэенүүд һайн.

Эхэнэр-космонавт Светлана Савицкая дэлхэй дээрэ анха түрүүшынхеэ замбуулин худар гараба. Замбуулинай дайдын эрхэ байдалда онсо шухаг туршалгануудые тэрэнэй амжалтатайгаар дүүргэһэниинь гансал замбуулинай жолоодогдодог комплекс дээрэ бэшэ, харин замбуулин худар орёо нарин хүдэлмэри дүүргэхэдээ эхэнэр хүнэй ашаг үрэтэйгөөр хүдэлжэ шадаха байһые харуулба.

ХАНИ БАРИСААНАЙ УДЭРНҮҮД ТҮГЭСХЭГДЭБЭ

Манай орондо июлиин 25-да түгэсхэгдэһэн совет-ирак хани барисаанай үдэрнүүд Советскэ Союзай болон Иракай арадуудай хоорондохи үгэеэ ойлголсолгые саашадань бэхижүүлгын гэршэ болобо.

Москвада ба Грузида олониитын суглаанууд, үдэшэнүүд ба Иракай түлөөлэгшэдтэй уулзалганууд болоһон байгаа. Тэдээн дээрэ совет хүнүүд үгэ хэлэхэдээ, манай хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбооной хүгжэлтэ хоёр арадай аша туһада харюусана, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ, Дүтын ба Дунда Зүүн зүгтэ амгалан тайбан байдал туйлалгада туһа нэмэри болоно гэжэ тэмдэглэбэ.

Үдэрнүүдэй программын ёһоор выставкэнүүд, кино харалганууд, Иракай фольклорно ансамблиин концертнүүд ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Иракай Республикын юстициин министр М. Ибрагим Аль-Шауи түрүүтэй Ирак-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсаа. Айлшад хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэй уулзаһан, Соведүүдэй ороной үзэсхэлэн һайхан газарнуудтай танилсаһан байна. Делегациие толгойлогшо ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Иран-иракай зүришэлдөөе политическэ ёһоор гуримшуулхын тула Советскэ Союзай гаргадаг хүсэлэл оролдолгонуудые үндэрөөр сэгнэһэн байна.

(ТАСС).

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

ОРЕЛ. Орловско областиин таряалан дээрэ ургаса хуряалгын хүдэлмэри эршэмтэй шангаар ябуулагдана. Бүхы районууд хара таряа ба шэниисэ хадана. Ливенскэ районой механизаторнууд социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Хамтын подрядай аргаар хүдэлдэг звенонууд болон отрядуудта эндэхи орооһоной поли даалгагданхай. Область доторoo эгээ түрүүлэн тус район гүрэндэ орооһо худалдажа эхилээ.

БРЯНСК. Шэнэ ургасын хартаабха ашаһан вагонууд эндэхи полинууд дээрэһээ Москва ба ороной бусад промышленна түбүүдтэ эльгээгдэбэ. Үндэр баян ургаса абахын тула областиин хартаабха ургуулагшад ехэ анхарал оролдолго гаргаа юм. Тэдэнэр зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэһэн, минеральна үтэгжүүлгэ тарааһан байгаа. Тиигэжэ Новозыбковскэ районой «Россия», «Комсомолец», Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудта гектар бүриһөө 180—200 центнер хартаабха суглуулагдана.

ПЕРМЬ. Кама шадарай ажахынуудай хара таряанай полидо жатканууд хүдэлнэ. Областиин урда ажахынуудта намарай хара таряа хуряаха тодо график табигданхай. Хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадаха комбайнуудай экипажнуудай гурбанай хоёр хубинь нарядгүйгөөр хүдэлдэг звенонуудта нэгэдээ юм.

ОРЕНБУРГ. Оренбургын полинууд дээрэхи мүрысөө угай таряашадай гэр бүлэнэр толгойлно. Вьюгинтэнэй, Коваленкэтэнэй, Чугуновтоной гэр бүлын звенонууд түрүүшын һууридa ябана. Тэдэнэр тус тустаа табан мянган центнер ороoһо сохёод байна. Бүхыдөө областиин полинууд дээрэ 2,5 мянган угай таряашадай гэр бүлэ ажаллана. Тэдэнэр нарядгүйгөөр хүдэлдэг коллективүүдэй гол хубинь болоно.

ИВАНОВО. Сокольско районой «Победа» ба «Дружба» колхозуудай механизаторнууд комбайнуудаа полидо гаргаба. Эндэ бүхы техникэ кадрнуудаар сүм хангагданхай. Мүнөө жэлэй ургаса хуряалгын онсо шэнжэнүүдые хараада абан, хуряалга-зөөлгын 330 отрядай хүдэлхэ түсэб табигдаа юм. Эндэ комбайнаар сэхэ унагаахын хажуугаар, ороoһото ургамалнуудые эмяарлан хуряахаар хараалагдана. Газарта унаһан ороoһо хадаха түхеэрэлгэнүүд комбайн бүхэндэ хабсаргагданхай. «Сельхозтехникын» нэгэдэлнүүдтэ гээгдэгшэдтэ туһаламжа үзүүлхэ хуряалгын тусхай комплекснууд байгуулагданхай.

СЫКТЫВКАР. Хара бэшэ хүрьһэтэй хойто районуудай полинууд дээрэ эртын капуста хуряажа захалаа. Хамтын подрядаар хүдэлдэг звенонууд гектар бүриһөө 500 ба тэрээнһээ дээшэ центнер овощ суглуулна. Жэл бүри поли дээрээ эрхим шанартай үтэгжүүлгэ тараадаг байһаниинь таряашадай амжалтада туһа нэмэри болоо юм. Коми АССР-эй бүхы ажахынуудта үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилдэг болонхой.

ВЛАДИВОСТОК. Хизаарай ажахынуудай полинууд дээрэ һолоомо суглуулха, сомохо хүдэлмэри ябуулагдана. Энээнэй тулада рулонно пресс-подборщигууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. 400 килограммай рулон болгогдоһон һолоомон гутадаггүй, хура бороодо сохюулхадаа, шанараа муудадаггүй юм. Сүлөөлэгдэһэн участогууд дээрэ механизаторнууд паар хахална.

ГОРЬКИЙ. «Горькийплодоовощхоз» гэжэ областной аграрно-промышленна нэгэдэлэй город шадарай ажахынуудһаа «хоёрдохи хилээмэн» хотын колхозой дэлгүүрнүүдтэ орожо эхилээ. Мүнөө жэлдэ тэдэнэр 20 мянган тонно хартаабха гүрэндөө худалдахые хараална. Область дотор 100 мянга шахуу гектар талмай эзэлдэг хартаабхын жэгдэ хуряагдажа эхилтэр, хараалагдаһан хэмжээнэй хартаабхын хахадынь худалдагдаха юм.

КУЙБЫШЕВ. «Майский», «Правда», Фрунзиин нэрэмжэтэ совхозуудта «политоог» гэһэн конвейер һайнаар хүдэлнэ. Ороoһо хэһэг хэһэгээр хуряаха, зөөхэ арга нэбтэрүүлһэнэй ашаар энэ туйлагдана. Комбайнуудай бункернуудай ороoһоор дүүргэгдэһые хараада абан, автомобилиин ба тракторай прицепүүд поли дээгүүр табигдана. Автомобильнуудай ороoһо тоогто абаашаха үедэнь сүлөө прицепүүд ороoһоор дүүргэгдэнэ. Комбайнернууд болон жолоошодой иигэжэ хоорондоо холбоотойгоор хүдэлхэдэнь, олон тонно түлишэ алмеха арга олгоно, автомашинанууд үсөөнөөр хэрэглэгдэнэ.

[ТАСС-ай корр].

КПСС-эй ЦК-гай ИЮНИИН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ХҮН БҮХЭН ХАБААДАХА ЁҺОТОЙ

«Тэжээл бэлэдхэлгэдэ — хүдөөгэй ажалшан бүхэнэй анхарал оролдолго» — нимэ темэтэйгээр Мухар-Шэбэрэй райондо ээлжээтэ нииттэ полит-үдэр үнгэрбэ.

Тус район дотор ниитэ полит-үдэрнүүд заншалта болонхой гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ үедэ хүтэлбэрилэгшэд, үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд ажалшадтай уулзажа, һүүлэй үедэ болоһон шухала үйлэ хэрэгүүд тухай мэдээсэжэ, ороһон асуудалнуудтань зохихо харюунуудые үгэжэ, арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэлгэдэ ажалша коллективүүдые элсүүлдэг гээшэ.

Бүхы республика соохидол адляар, КПСС-эй обкомой шиидхэһэнэй ёһоор һара бүри гурбадахи четвергдэ нимэ полит-үдэрнүүд үнгэрдэг юм. Энэ үдэр район соо ондоо ямаршье хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэдэггүй.

Байгша һарын ээлжээтэ полит-үдэршье тон эмхитэйгээр, һонирхолтойгоор, аша туһатайгаар эндэ үнгэрөө. Шагнагшад гэбэл, үбһэ хуряалгын звено, бригадануудай, витаминтай ногооной гурил татадаг агрегадуудай хүдэлмэрилэгшэд, hooho хайшалагшад болоно.

Нитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгын удха шанарые хараада абан, партиин райком полит-үдэрэй урда тээ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри үнгэргэһэн байгаа. Нэн түрүүн энэ үдэр үгэ хэлэхэ элидхэлшэд, лекторнүүдэй бүридэл нарин нягтаар тодорхойлогдоо һэн. Юундэб гэхэдэ, манай республикын зарим партийна комитедүүд ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ, шадаал һаа, ажахын болон бусад хүтэлбэрилэгшэдые олоор хабаадуулхые оролдон, элидхэлшэдые шэлэн баталхадаа, хүтэлбэрилхы бүхы тушаалтадые бүгэдыень нимэ бүлэгүүдэй бүридэлдэ оруулжархидаг гээшэ. Харин Мухар-Шэбэртэ энэ хэрэгтэ ондоогоор хандаа. Темэеэ, мүнөөдэрэй түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудые түгэс мэдэхэ элидхэлшэд полит-үдэртэ хабаадагшадай списогто оруулагдаа юм.

Элидхэлнүүдэй шанарта ехэ анхарал хандуулагдаа. Ушарынь хадаа, полит-үдэрнүүдэй улам саашаа дэлгэрхэ тума, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын ажал ябуулгада шэнэ хүдэлмэрилэгшэдэй бүри олоор хабаадуулагдахатай сасуу элидхэл, хөөрэлдөөнүүдэй удха түгэлдэр, гүнзэгы, тодорхой шэглэлтэй байлгань улам бүри шухала болоно бшуу.

Байгша полит-үдэрэй урда тээ партиин райком элидхэлшэдтэ зорюулан, методическа тусхай заабаринуудые, материалнуудые бэлдээ юм. Тэрээн соонь районой ажахынуудай хүдэлмэриин дүнгүүд тушаа тоо, баримтанууд дурадхагдаа. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг коллективүүд болон гээгдэгшэд тухай материалнууд мүн лэ үгтөө.

Ниитэ полит-үдэр тухай ажалша коллективүүдые, бүхы хүн зониие саг соонь уридшалан мэдээсэхэ ябадал тон шухала. Район соо энэ үдэр үнгэрхэ бүхы хэмжээ ябуулгануудай график баталагдаад, элидхэлшэдэй фамили, нэрэ, обог, хүдэлдэг газарынь, мүн үгэ хэлэхэ коллективынь заагдажа, полит-үдэрэй эхилхын 3—4 үдэр урда тээ районой газетэдэ толилогдодог байна. Партиин райкомой энэ талаар шууд сэхэ шэглэл баримталдагыень нэгэ жэшээ дээрэһээ харуулая. Байгша полит-үдэрэй урда тээ КПСС-эй райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша С. И. Немчиновэй нэрэ дээрэ соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ С. Ф. Мироновагай гар табилгатай телеграмма ерэжэ, нүхэр Немчинов соёлой министерствын коллегидэ тэрэ үдэр уригдаһан байгаа. Полит-үдэрэй үедэ ондоо ямаршье хэмжээ ябуулганууд республика дотор үнгэргэгдэхэ ёһогүй гэжэ КПСС-эй обком шиидхэбэри баталһаншье һаань, нимэ телеграмма ерэбэ ха юм. Гэбэшье элидхэлшэ С. И. Немчинов город ошонгүй, харин графигай ёһоор «Знамя Ленина» колхоз ошожо, өөһэдынгөө хонидто тэжээл бэлэдхэжэ байһан ахалагша хонишон Е. А. Ивановой бригадада үгэ хэлэһэн байна.

Ажахынуудаар гарахын урда тээ бүхы элидхэлшэд партиин райкомдо сугларжа, тэдэнэй урда райкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Карпов болон бусад харюусалгата тушаалтад үгэ хэлэбэ. Район соо бүхыдөө тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай мэдээсээд, тус тус ажахынуудай байдал тухай тодорхойгоор тогтоожо, элидхэлшэ бүхэнэй урда энэ үдэр шиидхэхэ бодото зорилгонуудые табиһан байна. Тиихэдэ элидхэлшэдтэ хүдөөгэй һуурин тосхонуудые, полевой стануудые шэмэглэхэ уряа лозунгнуудай текстнүүд үгтөө һэн.

Бүхыдөө энэ үдэр КПСС-эй райкомой 21 элидхэлшэ районой коллективүүдтэ гаража, 600 хүнэй урда үгэ хэлэһэн байна. Райкомой элидхэлшэдһээ гадна «Знание» бүлгэмэй лекторнүүд, нютагай агитатор, политинформаторнууд хабаадаа.

Нитын адууһа малые гүйсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангахын тула мухар-шэбэрэйхид байгша ондо 280 мянган центнер үбһэ, 4 мянган тонно витаминтай ногооной гурил, 22 мянган тонно сенаж, 73,5 мянган тонно силос бэлэдхэхэ ёһотой юм. Эдэ тоо, баримтанууд районой түбтэ, ажахынуудай буусануудта зохидоор шэмэглэгдэжэ үлгэгдэһэн уряа лозунгнууд дээрэ аржыса бэшээтэй. Мүнөөдэрэй байдалаар үбһэ тэжээлэй түсэбэй 20 процентнь бэлэдхэгдээд байна. Республика дотор тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин дутуу дунданууды тэмдэглэһэн партиин обкомой бюрогой шиидхэбэри Мухар-Шэбэрэй райондошье мүн лэ хабаатай. Эдэ дутуу дунданууды заһахын тула эрид хэмжээнүүд хэрэгтэй. Үнгэрһэн полит-үдэршье энэ зорилгые шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулаа.

Партиин райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша С. И. Немчиновтэй хамта «Знамя Ленина» колхозой хонишодой бригадада хүрэбэбди. С. И. Немчиновэй удха түгэлдэр үгын һүүлээр хонишод өөһэдынгөө хэрэгүүд тухай хөөрөөд, тэжээл бэлэдхэлгые эмхидхэхэ талаар ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгада тодорхой сэхэ сэгнэлтэ үгэһэн байна. Тиихэдэ ажахын мэргэжэлтэдэй салин хүлһые үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин хэмжээнһээ болон шанарһаа дулдыдуулха шухала гэһэн асуудал тэдэнэр табиһан байна. Уулзалгын һүүлээр КПСС-эй райкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ колхозой болон сельскэ Соведэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хонишодой табиһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

КПСС-эй райкомой хүдэлмэриин түхэл маягые тодорхойлһон үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Хонидтоо тэжээл бэлэдхэжэ байһан А. Ивановой звенодо сабшалга болон һүрилэлгэ хоёрой хоорондо нилээд ехэ алгасал гараһан байгаа. Юуб гэхэдэ, тракторай косилкын хойноһоо 3—4 хонишод саг соонь хуряажа үрдихэ аргагүй бшуу. Харин колхозой хүтэлбэрилэгшэд туһаламжа эльгээгээгүй. Тиимэһээ хонишод туһаламжа үзүүлхэ гүйлтатайгаар С. И. Немчиновтэ хандаһан байна. КПСС-эй райком энэ отарые шефтээ абаһан тула үглөө үглөөгүүрнь аппарадайнгаа 5 хүдэлмэрилэгшэдые тэдээндэ эльгээһэн байна. Харин колхозой түрүүлэгшэ Н. Г. Цырендашиевта, парткомой секретарь О. А. Кононовто нимэ дутуу дунданууддай түлөө шанга эрилтэ табигдажа, мүн полит-үдэрэй үедэ ажахын бэшэ гурбан отделенинүүдтэ элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууды дары усадхаха тухай онсо заагдаа.

Нимэ шууд сэхээр полит-үдэрые үнгэргэлгэдэ хандахада, ажалшад энээгээр ехэ һонирхожо, политическэ болон ажалайнь эдэбхи үүсхэл һураггүй дээшэлхэ зэргэтэй.

Район дотор полит-үдэрые үнгэргэхэ талаар дутуу-дунданuудшье бии юм бэзэ. Партиин районно комитет тэдэниие усадхаха талаар бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа шэглүүлэнхэй. Гэбэшье хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд тэдэнэй гэмээр бэшэ заримдаа хойшолуулагдадаг байна. Жэшээнь, районой газетэдэ толилогдоһон графигай ёһоор Хонхоло тосхондо тэрэ үдэр РАПО-гой соведэй түрүүлэгшэ И. П. Осеев үгэ хэлэхэ байһан аад, республикын мелиорациин болон уһанай ажахын тушаалтадай ерэһэн ушараар Хонхоло ошожо шадабагүй. Сэхыень хэлэхэдэ, эдэ тушаалтад тэрэ үдэртөө ябаһан коллективүүдэн ажалшадтай уулзажа, тэдэнэй урда үгэ хэлэхэ аргатай байгаа бшуу. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Карпов хэды сүлөөгүй байбашье, «Одон» совхоздо ошожо, хүнүүдтэй уулзаха саг олоо ха юм.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгые али болохоор үргэдхэжэ, эдэбхижүүлхэ эрилтэ табиһан байгаа. Энэ заабариие хүтэлбэри болгон, КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком үзэл сурталай хүдэлмэриин нүлөө ехэтэй онол арга болоһон полит-үдэрнүүдые, улам бүри аша үрэтэйгөөр үнгэргэхэ талаар тон зүб хараа шэглэл баримтална гэжэ түгэсхэлдэнь тэмдэглэе.

Ю. БОЛДОНОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АЖАЛДАНЬ НҮЛӨӨЛНЭ

Охин-Булагай совхоздо ниитын малда үбһэ бэлэдхэхэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг 9 звено байгуулагданхай. Тэдэнэй 5-ниинь гүйсэд оньһожоруулагданхай юм. Эдэ звенонуудта 35 трактор ашаглагдана.

Тус коллективүүдые даагшануудаар ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, зон нүхэдтөө хүндэтэй хүдэлмэришэднай томилогдоһон гээшэ. Тэдэнэй дунда И. С. Герасимов, В. Д. Разуваев, Д-Ц. М. Цыренов, А. С. Поляков, В. Ц. Жамбалов гэгшэд бии.

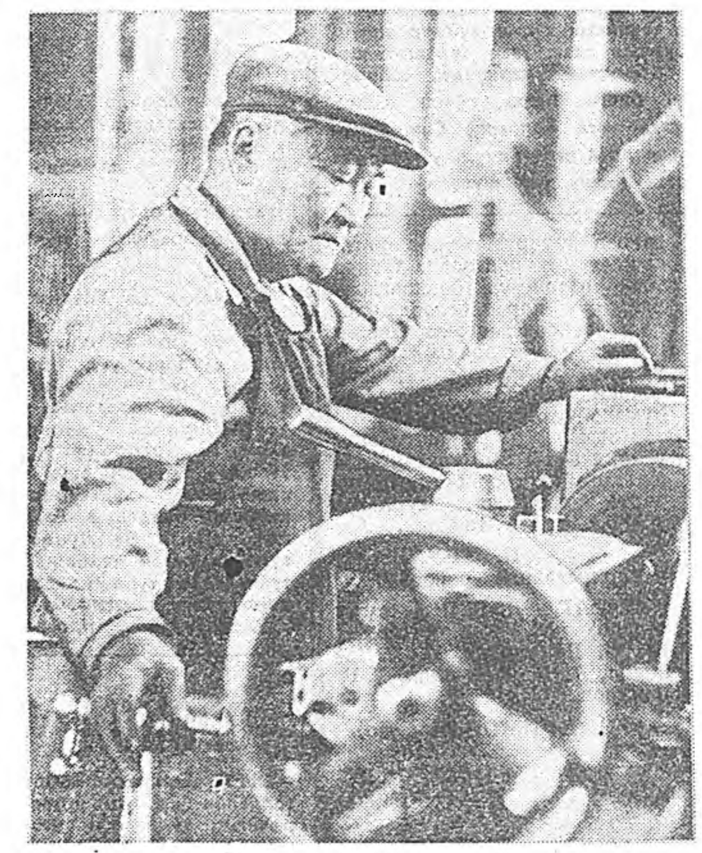
Мүнөө үбһэшэдэй ажал хэрэгүүдтэ шадамараар нүлөөлхэ, үндэр бүтээсэтэ ажалда уряалха гээшэ ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Совхозой дирекци, партком, профком звенонуудай дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ горитой анхаралаа хандуулаа. Үбһэшэдэй коллектив бүхэн уялгануудые абаһан, ажалай урилдаанай гуримууд тус бүхэндэнь дуулгагдаһан байна. Мүн отделенинүүдтээ тэжээл бэлэдхэлгын урда тээ зүблөөнүүдые үнгэргөө һэмди. Мүрысөөнэй дүнгүүдые долоон хоногтоо нэгэ удаа согсолжо, олониитэдэ мэдээсэнэбди. Харин звено бүхэнэй тоо бүридхэгшэд үдэр бүриин ажалай дүн гаргана. Ажалай Алдар солын туг түрүүшүүлэй нэрэ хүндэдэ үргэгдэнэ, звено бүхэнэй хүдэлмэриин дүнгүүд самбар дээрэ үдэр бүхэндэ бэшэгдэдэг.

Совхозой партком харюусалгатай энэ хаһые хараадаа абан, саг зуурын партийна бүлэгүүдые байгуулаа. Жэшээлхэдэ, 4-дэхи отделенидэ табан коммунистһаа бүридэһэн бүлэг эмхидхэгдээ. Тэрэнэй гэшүүн зоотехник В. Ц. Жамбалов гар хажуураар үбһэ бэлэдхэгшэдэй звеное хүтэлбэрилнэ. Гурбадахи отделенидэ байгуулагдаһан бүлэгэй хүдэлмэриие Михаил Георгиевич Асеев ударидана. Звено бүхэндэ агитаторнууд томилогдонхой. Мүн совхозой партийна комитет тэжээл бэлэдхэгшэдэй дунда бэелүүлэгдэхэ ойлгууламжынгаа хүдэлмэриин эршэтэй, хүсэтэй байхынь тула полит-мэдээсэлнүүдые болзортонь, бэлэдхэлгэй хүнүүдээр ябуулха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулаа. Тиигэжэ ажахын ахамад ба ахалагша мэргэжэлтэд политинформаторнуудаар томилогдожо, табигдаһан графигай ёһоор үбһэ бэлэдхэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байнхай. 9 мэргэжэлтэд полит-мэдээсэлнүүдые дуулгана. Тэдэнэй дүрбэниинь партиин гэшүүд болоно.

Һүүлэй мэдээгээр совхозоймнай үбһэшэд 2800 гаран центнер үбһэ бэлэдхээд байна. Харин түсэбэй ёһоор үбһэн зеленкотоёо хамта 46 мянган центнер нөөсэлэгдэхэ зэргэтэй. Байгша оной эрхэ байдалда ургаһан ногоогоо эрхэ бэшэ гүйсэд хуряажа абаха гэһэн зорилго урдамнай табигдаад байна. Тиимэһээ энэ хэрэгые шиидхэлгэдэ ажахын коммунистнуудые, бүхы хүдэлмэришэдые элсүүлхэ гээшэ совхозой парткомой шухала уялга мүн.

К. МАЛЫГИН,
Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхозой парткомой секретарь.

ТҮРҮҮ АРГЫН АША ҮРЭ

Госкомсельхозтехникын Оронгын отделениин заһабарилгын мастерской соо ороходо уужам һаруул. Хэдэн хүбүүд зэргэлүүлээд байһан оньһон түхеэрэлгэнүүд дээрэ табигдаһан мотоорнуудай жэжэ, томо детальнуудыень ходолон абаад, шэнэлэн табина, элдэб шүрэбүүдыень һуладхана, шангадхана.

Заһабарилгын мастерскойе даагша Геннадий Алексеевич Мясниковтой уулзажа, коллективэйнгээ ажал хэрэгүүд тухай хөөрэжэ үгэхыень дурадхабабди.

— Манай мастерскойдо тракторнуудай дизельнэ, хүнгэн автомашинын мотоорнууд заһабарилагдадаг юм. Тиимэһээ хүдэлмэришэднай хоёр бригада болоҗо хубаардаг. Саашадаа дизельнэ двигательнүүдые заһабарилдаг тусхай бригада бүридүүлхэ һанаатайбди. Түсэбэй ёһоор байгша ондо 462 тракторай 280 дизель, автомобильна 300 двигательнүүдые заһабарилхаар хараалагданхай. Хамта манай коллективтэ 34 хүдэлмэришэн ажалладаг юм. Хараалагдаһан зорилгонуудаа саг болзортонь бэелүүлхэ гэжэ оролдодогбди,— гэбэ.

Жэлэй эхинһээ тус коллектив яһала һайн үрэ дүнгүүдые туйлана. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабари дүүргэгдэнхэй. Түсэбһөө гадуур тракторай хоёр, автомобильна 6 двигатель заһабарилагдаа. Госкомсельхозтехникын предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараһанайнь түлөө Оронгын отделениинхидтэ дамжуулгын улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаһан байха юм.

Тракторнуудые заһабарилдаг бригадые дүршэлтэй мэргэжэлтэ И. П. Ануев хүтэлбэрилнэ. Тус бригадынхид хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг юм.

— Урдань трактор хабсаргахадаа 12 хүн хүдэлдэг байһан юм. Хамтын подрядай гуримда орожо хүдэлхэдөө, эндэ 7 механизатор ажалладаг болонхой. Заһабарилгын шанар дээшэлээ. Мүн ажалай түлбэришье ехэ болоһон байха юм. Юрэдөөл хүн зомнай урматай, урагшатай хүдэлнэ,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Мүнөө үбһэ хуряалгын халуун үедэ тус бригадын гэшүүд эртэ үглөөнһөө үдэшын орой болотор, амаралтынишье үдэрые хэрэглэн хүдэлнэ. Тракторай урдахи ба хойтохи мостнуудые заһабарилаад, һүүлдэнь туршажа үзэхэ операцинуудые КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Балдан-Доржо Дамбаев жэншэдгүйгөөр дүүргэнэ. Мүн токарьнууд коммунистнууд Иван Матвеевич Куденко, Цыден Надмитович Гомбоев, сварщик Лукман Шакирович Юсупов гэгшэд ажалай үндэр бүтээсэ туйлана.

— Бидэ мүнөө Т-40, Т-25, Т-16 түхэлэй тракторнуудые заһабарилжа байнабди,— гэжэ тус предприятиин партийна организациин секретарь Ц. Н. Гомбоев хөөрэнэ.— Тиимэһээ тэдэниие түргэноор, шанартайгаар заһабарилан ябуулхые оролдонобди. Нэгэн доро 25 трактор заһабарилхаар оруулагдаад байна. Запасной частьнууд бии даа, хүдэлхэл хэрэгтэй. Манай Оронгын сомоной, Селенгинскын поселково Соведүүд хүн зониие тэжээл бэлэдхэлгэдэ үргэнөөр хабаадуулхые уряалаад байна. Энэ уряалыень коллективнай үндэрөөр сэгнэнэ. Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ даабаряа дүүргээд, мүнөө үбһэндэ гараад байнабди. Хамта дээрээ бидэ 300 центнер үбһэ бэлэдхэхэ даабаритайбди. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула субботнигуудые, воскреснигүүдые эмхидхэхэбди. Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгын үедэ хэрэглэгдэдэг техникэ заһабарилгада онсо анхарал хандуулагдана.

Мастерскойн үргэн үүдээр заһабарилгаһаа гаргажа ябаһан Т-25 түхэлэй тракторые жолоодоһон механизатортай хөөрэлдэбэбди. Энэмнай Улаан-Үдын районой «Сэлэнгэ» совхозой тракторист Иван Тихонович Акулов байба.

— Би энэ трактораар 8 жэлдэ таһалгаряагүй ажал хэнэб. Теэд тэрэнэймни мотоорынь, хойто голынь, мүн бусадынь заһабарилхаар, һэльбэн шэнэлжэ табихаар болоһон юм. Мастерскойдо асарһамни тон түргэноор хэдэхэн үдэрэй туршада хээд үгэбэ. Үбһэнэй звенодо сэхэ ошохо хүм, ехэл яаралтайб,— гээд Иван Тихонович мантай хахасаба.

Оронгын отделенидэ Хяагтын, Зэдын, Сэлэнгын, Захааминай, Хориин районуудай ажахынуудһаа асарагдаһан техникэ заһабарилагдадаг. Иимэ холоһоо эльгээгдэһэн тракторай, двигательнүүдэй заһабарилгын шанарые хангаха гээшэ эгээл шухала хэрэг ха юм..

Нүхэр Г. А. Мясников иигэжэ хөөрэнэ:

— Һүүлэй үедэ заһабарилгын шанарые дээшэлүүлхэ талаар яһала хүдэлмэри ябуулагдадаг болонхой. Ажахын түлөөлэгшэдһөө манда шанарай талаар гомдолой оробол, ехэл анхаралтайгаар хаража үзэдэг гуримтайбди. Муу юумэниинь юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудһаа олон шухаг детальнуудыень абажархиһан тракторнууд асарагдадаг. Тэдэниень бүридхэжэ табихада саг ехээр ошоно ха юм. Гадна манда тон хэрэгтэй магнитна дефектоскоп үгы, тиимэһээ Улаан-Үдын Госкомсельхозтехникын баазада абаашажа үзэхэ хэрэг гарадаг. Тиибэ ябабашье заһабарилгын шанар һайжаруулха гээшэ манай шухала зорилго.

Эбтэй зэтэйгээр хүдэлжэ байһан ажалша коллективэй урдаа табиһан хараа түсэбүүдээ амжалтатай дүүргэхэнь лабтай.

С. РИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Токарь Ц. Н. Гомбоев. 2. Слесарь И. М. Куденко. 3. Залуу мэргэжэлтэд Н. Реуцков, (зүүн гарһаа), С. Будаев гэгшэд ажалдаа.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

УРГАСА ХУРЯАЛГА ДҮҮРЭХЭНЬ

СТЕПНОЕ (Ставрополиин хизаар). Ургаса хуряалгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын түлөө хизаар дотороо үүсхэл гаргаһан Степновско районой механизаторнууд ороохоёо сохижо дүүргэбэ. Ургуулһан ургасаяа дууһан хуряахын тула олохон ажахынуудта оройдоол арбаад үдэр хэрэгтэй болоо. «Чугуевский» совхозһоо В. Лохматовай даадаг хуряалга-зөөлгын комплекс эдэ үдэрнүүдтэ 70 мянган центнерһээ дээшэ шэниисэ, ешмээн тоогуудта эльгээжэ, тогтоогдоһон даабаряа 1,5 дахин шахуу үлүүлбэ.

Район дотор эгээ түрүүлэн Калининай нэрэмжэтэ колхоз түсэбһөө гадуур гүрэндөө ороохо худалдажа эхилээ. Хизаарай ажахынууд миллионһоо үлүүтэйхэн гектар талмай дээрэһээ ороохото ургамалнуудые сохёод байна.

АМАР МҮРЭНӨӨР АШААН ЗӨӨГДЭНЭ

ХАБАРОВСК. Поярково Комсомольск хоёрой хоорондо Амар мүрэнөөр ашаанай суднанууд ябажа эхилээ. Союзновско гэжэ эгээл хүшэр участогта «Амурский-1» гэжэ земснарядай хүдэлмэрилэгшэд мүрэнэй оёорһоо 100 мянган кубометр хайр шулуу малтажа, суднануудай тамаржа болохоор газарые нилээд гүнзэгырүүлээ, үргэдхөө юм. Тус тустаа 500 тонно ашаа нэмэжэ абаһан суднанууд тус участогаар ябажа эхилээ.

— Амар мүрэн дээгүүрхи уһан зам 9 мянган шахуу километр болодог юм,— гэжэ Амарай гол мүрэнэй пароходствын начальнигай орлогшо В. Шкап хэлэнэ.— Алас-Дурһын уһан замаар зөөгдэдэг бүхы ашаанай гурбанай хоёр хубинь энээгээр зөөгдэдэг байна.

Холын зайда түмэр замай транспортын мүнөө дээрээ зөөгдэг нэмэлтэ ашаае Амар мүрэнөөр зөөжэ болохо юм.

Энэ навигациин үедэ проходчигууд Амар мүрэнөөр, Амгунь, Бурея, Зея, Селемджа, Уссури гэһэн тэрэнэй һалаануудаар суднануудай ябаха замые һайжаруулха юм. Энэнь Бурейн гидроэлектростанциин барилгашадта, Байгал-Амарай түмэр зам шадарай һуурин тосхонуудта хэдэн зуугаад мянган тонно ашаа нэмэжэ эльгээхэ арга гол мүрэнэй хүдэлмэрилэгшэдтэ олгохо байна.

МАЛ АЖАЛАЙ ФЕРМЭНҮҮДТЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Тэжээл шанаржуулха зүйлнүүдые болон биопрепарадуудые үйлэдбэрилхэ Моздокско заводой түрүүшын ээлжээн проектнэ хүсэндөө хүргэгдэбэ. Тиигэжэ Хойто-Осетиин колхоз, совхозууд жэл бүри 10 мянганһаа дээшэ тонно сэбэр һү алмажа, худалдаа наймаанда эльгээхэ аргатай болобо.

Моздокско РАПО-гой бүридэлдэ оруулагдаһан тус предприяти автономито республикын ажахынуудта залуу малда үгтэхэ хэдэн арбаад тонно хэмэл һү ба тэжээлэй дрожжо үдэр бүри эльгээнэ. Тэрээнһээ гадна поршоонхонуудта уулгаха һайб бэлдэдэг болоо юм.

Энэ табан жэлдэ Хойто-Осетиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд тэжээл үйлэдбэрилгые промышленна үндэһэ һуури дээрэ оруулха гэжэ шиидэнхэй. Энэ зорилгоор агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ шэмэтэй тэжээлэй холисо, хэмэл һү, тэжээлэй гранула, биологическа нэмэлтые үйлэдбэрилхэ завод-автомадууд ашаглалгада оруулагдаха байна. Иимэ продукци фермэнүүдэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, малай үбэлэй рационииие элдэб янзын болгохо арга олгохо юм.

ПИОНЕРЭЙ БҮХЭСОЮЗНА ЛАГЕРЬТА

ГУРЗУФ (Крымскэ область). В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ пионернүүдэй бүхэсоюзна «Артек» лагерьта бүхы түбинүүдэй арадуудай хэлэнүүд дээрэ хөөрэлдэхые дуулажа болохо. 50 гаран ороной түлөөлэгшэд эндэ сугларанхай. Ерэхэ жэлдэ Москвада үнгэргэгдэхэ залуушуул болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн XII фестивальда зорюулагдаһан уласхоорондын дунай халаан баярай оршон байдалда «Артегтэ» нээгдэнхэй.

Совет һурагшад — интернациональна хани барисаанай клубуудай эдэбхитэд болон гадаадын оронуудһаа ерэһэн тэдэнэй сасуутад һаналаа нэгэдэлгын митингнүүдтэ, политическэ дуунай, хатар танцын конкурснуудта хабаадаха байна.

Тэдэнэр һайнаар, аша туһатайгаар амарха ааб даа. Энээнэй тулада эндэ бүхы эрхэ байдал байгуулагданхай. Кинотеатрнууд болон спортивна талмайханууд, Хара далайн үзэсхэлэн һайхан эрье дээрэхи пляжнууд болон олон тоото кружогууд үхибүүдые хүлеэнэ. Тэндэ үхибүүд самоледуудай, корабльнуудай модельнүүдые хэжэ, автомобиль жолоодожо гансал һураха бэшэ, харин электронно-тоолон тодорхойлхо орёо нарин техникэтэй танилсаха байна.

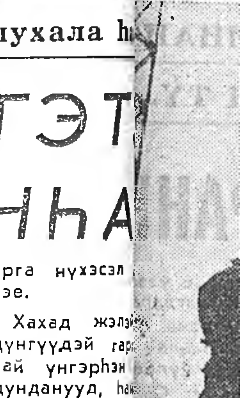
Хүбүүд, басагад далай дээгүүр сэнгэхэ, нарата хахад арал дээгүүр аяншалгануудые хэхэ юм. Дайнай ба ажалай ветеранууд, элитэ ехэ эрдэмтэд, искусствын ажал ябуулагшад, космонавтнууд, мэдээжэ спортсменүүд артегэйхидтэ айлшалхаар хүлеэгдэнэ.

— «Артек» ерэхэ тухай сэдьхэжэ ябаһан бодолоо хүсэлдүүлһэндээ хизааргүй ехэ баяртайб,— гэжэ Перуһаа ерэһэн Эльфредо Гарсиа-Барра хэлэнэ.— Минии орондо иимэрхүү юумэн үгы. Пионернүүдэй энэ лагерьта хүхюу зугаатайгаар сагаа үнгэргэнэбди. Бидэ ханилжа үрдеэбди, совет хүбүүд, басагадай зарим дуунуудые дуулажа һураабди, «Хододоо наран байг лэ, хододоо огторгой байг лэ, хододоо эжы байг лэ, хододоо би байһуу!» гэһэн үгэнүүдтэй дуүе би илангаяа һайшаанаб.

(ТАСС).

Мал ажал—онсо шухала

ЭБ НЭГЭ... БАЙҺАН...

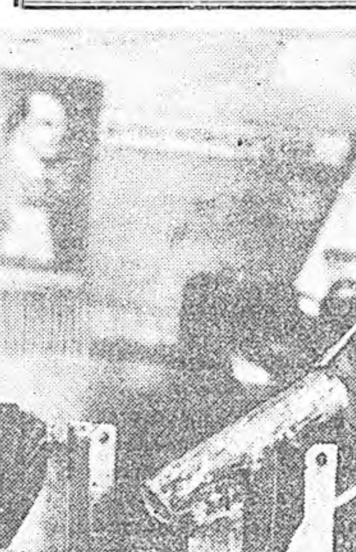

Би арбан зургаатайхан байхадаа, һү һаалиин фермэдэ хүдэлхөөр ерээ һэм. Эжымни Дынсема Галдановна наһаараа һаалишан ябаһан, тиимэһээ бүри һургуулиин хаһаһаа эжыгээ дахажа, үхибүүн нюдөөр хүдэлмэриинь адаглажа, һонюушархажа, танилсажа ябагша һэм. Эгэшынгээ Галина Ломбоевнагай фермэдэ хоёр-гурбан жэлэй туршада хүдэлөөд байхадань, бишье бэһал энэ ажалда орохые шиидээ бэлэйб.

Мүнөө огто халагланагүйб. Хэрбээ ондоо тээ ороод хүдэлэ гээ һааһь, яашье зүбшөөхэгүй байнаб. Дүй дүршэлэй ерэхэдэ гү, али хүдэлмэриингөө ямар нэгэн оньһон аргые олоходоо, шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэн зүрхэнһөө дурладаг нэгэ ёһо бии. Хамтын ажал тухай, фермынгээ коллектив тухай би нэгэ хэдэн үгэ хэлэхэ гэжэ шиидээ һэм. Манай Гэгээтэйн һү һаалиин фермынхид эдэбхи эрмэлзэлтэйнүүд. Тиимэһээл олон удаан жэлдэ эб эетэй, нэгэ бүридэлөөрөө хүдэлжэ байнабди. Фермыемнай даагша, коммунист Валерий Дашанимаевич Бадиев арбаад жэлдэ коллективыемнай хүтэлбэрилнэ. Хоорондохи харилсаа холбооемнай, ажалаймнай арга нүхэсэлые һайн мэдэдэг, эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаха хэрэгтэ маанадаа элсүүлдэг юм. Урагшатай хүдэлжэ ябаһан һаалишад Кима Сосоровна Цырендашиева, Галина Ломбоевна Галданова болон бусадшье Бага-Наринай һү һаалиин фермэтэй баталагдаһан социалис мүрысөөндэ коллективээ урагшань татажа ябанхай. Иигэжэ үнгэрһэн июнь һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнэн байна. Һаалишан бүхэн энэ һарада дүн хамта 4700 литр һү һааха уялгатай һаа, Кима Цырендашиева 6250 литр, Галина Галданова 5338, би 5720 литр һү һаагаабди. Зунай элдин сагта, тунга ногоондо үхэрнүүдээ бэлшээхэдэ, һүнэи ехээр абтахань гайхалгүйшье ааб даа. Иигээд энэ июль һарада бүришье ехээр һү һаанабди.

Үрэ дүнгүүднай мал адуулагшадһаа сэхэ дулдыдадаг гээшэ. Хэр оролдосотойгоор, бэлшээрээ хэр зэргээр һэлгэжэ, саг болзороо алдангүй адуулһанһаа, уһалһанһаа һүнэй ехэ, багань, шанарынь дулдыдадаг. Тиимэһээл мал адуулагшад, аха дүүнэр Геннадий, Анатолий Колесниковүүдтэ найдалнай ехэ.

Коллективнай тогтонижонхойшье һаа, залуу кадрнууд хэрэгтэй. Үнгэрһэн намар комсомолка Любовь Доржиева манда хүдэлхөөр ороо һэн. Залуу һаалишаниие һурган хүмүүжүүлхын, хүнгэн бэшэ энэ хүдэлмэридэ дүршүүлхын тула үнинэй һаалишад оролдообди.. Наһанайнгаа амаралтада гарахаар дүтэлһэн хүнүүд олон. Тиимэһээл манда ерэһэн залуушуулые анхаралаар хүреэлэн, найдамтай халаание бэлдэхэ зэргэтэйбди. Эгээл энэ асуудал шиидхэлгэ хадаа коллективэймнай саашанхи амжалтын шухала

...ИРСК. Ехэ напряженитэй ...жуулха лининүүдые бай... ...оной Элшэ хүсэнэй ниитэ ...э бүридхэлгэтэй холбоотой ...е СССР-эй Энергетикын ...фикацини министерствын Сибириин элшэ хүсэнэй эрдэм шэнжэлэлгын институт шиидхэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зайн гал дамжуулха лининүүдые туршалгада хэрэглэгдэдэг трансформаторнууд.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗАҺАЖА ХЭРЭГЛЭХЭ

Манай хүдөө ажахы урдань хэзээшье техникээр мүнөөнэйхидэл элбэг һайнаар хангагдаагүй байгаа. Хүдөөдэ ажалладаг хүн бүхэнэй элшэ хүсөөр дунда зэргээр хангагдасань һүүлэй 10 жэлэй туршада 12-һоо 27 мориной хүсэн болотор нэмэһэн байна. Имагтал энэ табан жэлдэ колхоз, совхозуудта 1870 мянган трактор, 1461 мянган ашаанай автомобиль, таряа хуряадаг 600 мянган комбайн болон бусад ондоо техникэ эльгээгдэхэ юм.

Хүдөө ажахымнай машина, техникээр улам ехээр хангагдаха тумань тэдэниие зүбөөр ашаглаха, заһабарилха, хабар, намарай халуун хүдэлмэриин үедэ тэдэниие найдамтайгаар ябуулха асуудал шангаар табигдана.

Хүдөө газарта хүдэлдэг машинануудай саг үргэлжэ доһолжо дорьбожо, шорой тооһондо дарагдажа, һалхи бороодо сохюулжа байдагынь мэдээжэ. Тиигээдшье зарим машинанууд эбдэрхэдээ үшөөл хэбрэг байһаар. Ушар иимэһээ машина, техникэ заһабарилха, харууһалха хэрэгтэ жэл ерэхэ бүри улам ехэ гаргаша гарана. Тэдэнэй хүдэлжэ байгаа бүхы болзортонь 5—6 дахин заһабарилалга хэгдэдэг шуу. Тусхайлбал, 1975 ондо энээндэ 4,2 миллиард түхэриг гаргашалагдаһан һаа, 1983 ондо энэ гаргаша 6 миллиард түхэригтэ хүрэһэн байха юм. Тиин энэ мүнгэнэй хахад шахуунь запасной частьнуудта гарадаг. Запасной частьнууд улам ехээр хэрэгтэй болоһоол байдаг. Теэд тэдэниие бүри ехээр бүтээн гаргажа, тэрэ эрилтыень хангахын аргагүй. Тиигэхэ болоо һаа, жэл бүри хэдэн миллиард түхэриг гаргашалха, һайн шанартай олон зуу мянган тонно булад нэмэжэ хэрэглэгдэхэ ёһотой юм.

Иимэ байдалһаа гараха эгээл һайн арга хадаа элэһэн запчастьнуудые заһажа, дахин хэрэглэхэ ябадал болоно. Тиигэбэлнай металл, элшэ, ажалай хүсэн алмагдаха, заһабарилгада бага мүнгэн гарадаг болохо, машинануудые дахин ашаглалгада оруулха болзор хороогдохо юм.

Мүнөө СССР-эй Госкомсельхозтехникын системэдэ заһабарилгын 3 мянган предприяти, тэрэ тоодо 1700 цех болон участок, 120 поточно- оньһожоруулагдамал лини хүдэлнэ. Эдэнэр 450 гаран миллион түхэригэй детальнуудые һэргээн заһана. Мүнөө улам олон янзын запчастьнуудые тиигэжэ һэргээдэг болохо гэһэн ябуулга хэгдэнэ. Заһабарилгын зургаануудые саашадань томодхохо, тусхай мэргэжэлтэй болгохо хараа шэглэл бэелүүлэгдэнэ.

Мүнөө үедэ 1300 гаран зүйлэй запчастиие заһажа, һэргээхэ арга боломжо бии. Тэрэ тоодо, угаа нарин ба харюусалгатай зүйлнүүд, жэшээнь, коленчатэ валнууд, цилиндрэй блогууд, шатун, хубаарилтын валнууд, поршениин хургануд гэхэ мэтэ заһагдана.

Элэһэн частьнуудые хэдэн олон аргаар шэнэдхэн заһажа болодог. Булад лентые, шабын түмэр ба порошогуудые нлажа гагналга, металлай порошогые плазменна аргаар түрхилгэ, лазерна, электродуговой, индукционно аргаар, мүн ехэ халуунда нлажа холбохо арга боломжо бии байна.

Колхоз, совхозой олон хүтэлбэрилэгшэд элэһэн детальнуудые заһабарилжа сагаа һалгахагүй гээд, тэдэнэй орондо шэнэ детальнуудые табидаг. Тиимэһээл запчастьнууд ходо дуталдана бшуу. Гадна запчастьнуудые гамнаха, заһабарилха экономическа урмашал гэжэ хараалагдаагүй байна. Мүн шэнэ запасной частьнуудые тэды шэнээн хэмжээгээр үйлэдбэрилхэ гэжэ түсэблэгдэгтээл адляар запасной частьнуудые заһабарилалгые түсэбтэ оруулдаг болохо хэрэгтэй. Тиигэбэл энээндэ түхеэрэлгэ, материал, салин хүлһэнэй фонд гэхэ мэтэ хараалагдаха болоно бшуу.

Трактор, автомобиль болон бусад машинануудай детальнуудынь 0,3 миллиметрээр элэһэн байбал, гологдодог. Тиимэһээ тэдээндэ булад мэтэ шабын түмэр гү, али метанай порошок нлажа гагнаха гээшэ үлэгдэл багатай, оршон тойронхи байгаалида хорогүй, заһабарилгын предприятинуудай хэрэглэхэдэ хилбар арга юм. Тиимэһээ энээниие үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

А. ВАЛИУЛИН.

БАРАЙГАР УРГУУЛГЫН ШЭНЭ АРГАНУУД

Краснодарай захада дэлхэй дээрэ эгээл хойто захын барайгарай плантаци бии юм. Совет эрдэмтэдэй эршэмтэй ажалай ашаар гектарай найма хахадһаа арба нэгэн тонно хүрэтэр ургаса үгэдэг нэгэ бүлэг сортын барайгарнууд гаргагдаһан байна.

Барайгар уһалха түрүү һайн системэ байгуулагдажа, «Кубанская» гэжэ нэрэтэй болоод, бүхы дэлхэй дээрэ улам ехээр таража байнхай. Европо, Азиин болон Латиин Америкын хэдэн орон энэ технологиимнай патент худалдан абаһан байна. Жэшээнь, энээнэй лицензи абаһан Венгри барайгарайнгаа ургасые хоёр дахин шахуу ехэдхэһэн байна.

Краснодарай хизаар имагтал барайгар ехээр ургуулдаг газар бэшэ, харин ороноймнай шухала курортно зоно юм. Тиимэһээ эндэ гербицид хэрэглэлгэ хоригдоһон байна. Мүн Азовско ба Хара далайда шудхадаг гол мүрэнүүдтэ дүтэ оршодог бусад ажахынууд гербицидүүдые хэрэглэхэгүй гэгдэһэн байгаа. Тиимэһээ оршон тойронхи байгаалида хоротой ба нилээд үнэтэй гербицидүүдые хэрэглэнгүйгөөр барайгарай үндэр ургаса абаха зорилго табигдажа, түбхын түрүүндэ уһалууриин шэнэ гурим ба тусхай севооборот нэбтэрүүлэгдэн, тус зорилго бэелүүлэгдэнэ.

Дабһагүй уһантай холигдоһон далайн уһаар, мүн барайгарай полиһоо урдаһан уһаар барайгарые уһалха шэнэ арга туршагдажа байна. Энэнь дабһагүй уһаар дуталдадаг Урда-Азиин оронуудта ехэ удха шанартай байханьойлгосотой. Мүн хүдөө ажахын бусад ургамалнуудыешье далайн уһаар уһалха арга боломжо манай орондо нилээд үргэнөөр шэнжэлэгдэнэ.

Тусхай программын ёһоор барайгарай ургаса абаха хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулагдана. Бүхы Кубаниин барайгар ургуулгые хүтэлбэрилхэ «АСУ-Рис» гэһэн автомат системэ байгуулагдажа байна. Эндэ автоматика, телемеханика болон электронно-тоололгын техникэ хэрэглэгдэнэ. Тиин барайгар ургуулга гээшэ ерээдүй сагта гүйсэд жолоодон хүтэлбэрилэгдэдэг ургамал болохо хараатай. Ургажа байһан барайгарта ямар юумэн ямар холисотойгоор оруулагдаха ёһотойб, тэдэ бүгэдэ тон саг соогоо үгтэн, ямаршье уларилда түрүүн хараалагдаһан ургаса абтадаг болохо юм. Саашадаа ургамалай ямар байдалтай байһаниинь радиоэлектронно аргаар хинагдаха, гол хүдэлмэринүүд автомат ёһоор жолоодогдодог болохо.

(АПН).

...ТЭН АШАГЛАГДАНА

...ые арадай ажахыда хэрэглэхэ ...тухай «Криогенмаш» гэдэг ...бэриин нэгэдэлэй генераль... ...р, СССР-эй Наукануудай ака... ...шүүн-корреспондент Виктор ...рэнэ.

...ИКЭ гээшые грек хэлэнһээ ...ал, «хүйтэниие бии болгог... ...удхатай юм. Эрдэм наукын ...хадаа угаа ехэ хүйтэндэ— ...50 градусһаа абсолютна нуль ...доогоор хэлэхэдэ—273 градус ...тэндэ бодосуудые хубилалгые ...юм.

...дэ ашаглагдадаг иимэ ехэ ...р дээрэ байдаггүй. Тэрэ ...р мүшэдэй хоорондохи дай...дэг. Тиимэһээ тэрэниие бии ...шэ угаа бэрхэтэй хэрэг, иимэ ...то дээрээ хэрэгтэй болодог... юм. 40-ээд онууд болотор ...лабораториһоо саана гара...у байгаа. Харин шэнжэлгэ ...ар юун тодорооб гэхэдэ, ...хадаа бүтээсэ ехэтэй шэнэ ...ска процессүүдые нэбтэрүүл...охо, харин хэдэн ушарта тии...үүд гансал тэрэнэй ашаар ...э аргатай юм. Энээндэ сэбэр ...эргэтэй, кислородно-конвер... ашаар багашаг гаргашатай... шанартай булад абаха бо... болоһон юм. Мүн сэбэр ...эй. Энэнь минеральна утэг...астмасса, мүн элдэб һэбэр... абахада хэрэгтэй болодог. ...агаарые тэрэнэй хубинуудынь ...от, кислород болгожо һал...а тусхай түхеэрэлгэнүүд хэ...һон байна.

...анай орон кислород болон ...рилгээр дэлхэй дээрэ түрүү ...нэгые эзэлдэг. Манайда ...убинуудтань һалгаадаг хэдэн ...рэлгэнүүд, тэрэ тоодо Кт-70 ...дээрэ эгээл томо түхеэрэлгэ ...рэ хадаа агаарые хүргэжэ ..., хубинуудтань һалгаадаг. ...туршада 350 мянган кубиче...гаар болбосоруулдаг юм.

...лэдбэрилэгшэдтэ ехэ зохид ...Тэдэнэй кнопко дарахадань, ...шэнгэн кислородоор дүүрэхэ, ...о дарахадань, шэнгэн азот ...д 200 градус шахуу хүйтэн ...ые яажа хэрэгтэй газартань ...хадагалхаб, мүн ехэ даралта ...оор урадхуулхаб? Эдэ бүхы ...лнуудые профессор Николай ...Филин түрүүтэй бүлэг мэргэ...лон эрдэмтэд шиидхээ юм. ...ай промышленность криоген...нуудые хадагалха хэдэн ар...ай түхеэрэлгэнүүдые олоорно ...лонхой. Тэдэнэй эгээ ехэнүү... шахуу кубическа метр шэнгэн ...адаг. Энэмнай Цельсээр 200 ...тэн сэнхир-хүхэ шэнгэн зүйл ... кислородой долгилжо бай... мүн.

Академик Петр Леонидович Капица шэнгэн гелиие ехэ хэмжээгээр абаха арга һанаашалаа юм. Гелиие промышленна аргаар абадаг криотехникын эгээл һаяын шэглэлынь түргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Жэшээнь, тэрэниие абаха шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй нэгэниинь жэлэй туршада байгаалиин 3 миллиард кубическа метр газые буйлуулан болбосоруулха юм.

Шэнгэн гелий түбхын түрүүн электротехникэдэ хэрэгтэй. Криогеникын ашаар тэрэнэй үмэнэ айхабтар ехэ хараа замууд нээгдэнэ. Электрын элшэ хүсые багаханшье гээлтэгүйгөөр дамжуулха криогеннэ кабель хэгдэбэ, электрын элшэ хүсые хэршье холо газарта гээлтэгүйгөөр дамжуулдаг иимэ кабелиин үргэн уужам манай орондо тон хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой.

Электрын элшэ хүсэнэй үшөө нэгэ ехэ хараа замтай шэглэлынь хадаа суранзата гидродинамическа электростанцинууд (МГДЭС) гэдэгүүд болоно. Эдэ хадаа дулаанай элшэ хүсые механическа хүсэн болгохо шатые алгасан, дулаае сэхэ электрын элшэ болгохо арга олгоно. Харин тэрэ дурсагдаһан шатын байхада, дулаан ехээр гээгдэдэг юм. 100 мянган киловатт хүсэнэй МГДЭС-100 гэдэгые криогеннэ талаар хангаха түхеэрэлгэ манай орондо 1982 ондо хэгдэжэ түгэсхэгдэбэ. Хахад миллион киловатт хүсэтэй промышленна энергоблогто хэрэглэгдэхэ криогеннэ түхеэрэлгын техническэ проект бэлэдхэгдэнхэй. Тиимэ станци 1986 он болотор баригдажа эхилхэ юм.

Жолоодогдодог термоядерна реакциин бэелүүлэгдэдэг болохо саг улам ойртожо байна. Мүн эндэшье криогеникэ хэрэгтэй болохо. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын термоядерна түхеэрэлгэ болохо «Токамак-7» гэдэг 1979 ондо хүдэлжэ эхилээ һэн. Тэрээндэ элшые үлэмжэ һайнаар дамжуулдаг суранзата түхеэрэлгэ хэрэглэгдээ юм. Гурбан жэлдэ хэгдэһэн туршалгын үедэ яһала һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаа. Тиигэжэ «Токамак-15» гэдэг бүри хүсэтэй түхеэрэлгэ байгуулагдажа, одо мүшэнэйхитэй адли элшэ хүсые ашаглаха ябадал тээшэ ээлжээтэ алхам хэгдэбэ.

Хүйтэниие ашаглаха эрдэм ухаан болохо криогеникын үмэнэ байгаа үшөө нэгэ шухала зорилго хадаа шэнгэн водородые түлишэ болгон хэрэглэхэ ябадал мүн. Мүнөө тэрэниие абаха гээшэ угаа орёо, мүн үнэтэйшье юм. Теэд шэнгэн водород гээшэ агаарые бузарладаггүй угаа һайн шанартай түлишэ мүн. Водородой уһан соо байдаг тула тэрэ баргадашагүй ехэ болоно. Тиин термоядерна элшэ хүсэнэй асуудалай шиидхэгдэхэдэ, шэнгэн водородые үргэнөөр хэрэглэхэ арга олдохо гэжэ найдахаар.

Евгений ПАВЛОВ
тус хеерэлдөөе бэшэжэ абаба.

(АПН).

1984 ОН ▽ ИЮЛЬ

АШАГ ОЛЗОТОЙ

Һү бүтылхэ гү, али саарһан пакет соо хэжэ худалдадаг гээшэ. Теэд энэмнай хашартайшаг хэрэг. Саарһан пакет халтад гэхэдээ хахаржа гоожохоёо һанадаг. Харин бүтылхэтэй һүн хүндэ. Магазин хүрэтэр тэрэниие асархань үнэтэй болодог. Тиигээд магазин соогуур тэрэниие ниишэ тиишэнь зөөхэдэ хүшэр. Һүүлдэ наймаашад бүтылхэ тушаажа абаха, угааха ёһотой болодог.

Эдэ бүгэдые зайсуулха зорилгоор Ленинградай конструкторнууд пастеризованно һү худалдаха шэнэ арга зохёогоо. Үглөөнэй шэнэ һүн город шадархи фермэһээ магазинда автоцистернээр асарагдана. Тиигээд һү хүргэдэг 1000 литрэй амһарта руу тэрэ 10—15 минутын туршада шахан юулэгдэдэг юм. Тэндэһээ һүн өөрөө урдажа, Я2-ОДП гэдэг дозаторто ородог.

Һү абахала ерэһэн хүн бидоноо дозаторай нүхэн доро тодожо, зургаан кнопкын нэгыень даражархихадань, 0,5-һаа эхилээд 3 литр хүрэтэр һүн тэндэһээ гарадаг. Харин түлбэринь магазинай кассада хэгдэдэг.

Мүнөө Ленинградтахи өөрөө хангалгын дүрбэн магазинда иимэ комплекснүүд тодхогдонхой. Тэдэниие хэрэглэн, жэлэй туршада 1 мянган тонно һүн худалдагдаа, 5 наймаашад ба хүдэлмэришэд сүлөөрөө. Ленингорисполком үшөө 25 комплект иимэ түхеэрэлгэ гаргаха гэһэн шиидхэбэри абаба.

«Молочная промышленность» журналһаа абтаба.

ШААЖАН ГҮЙЛГЭНЭ

Газар доогуур халуун уһанай ябадаг соргонууд түргэн жэбэржэ, нүхэ һүбэтэй болошодог гэжэ һайн мэдээжэ. Харин Челябинск хотын нэгэ райондо 10 жэлэй туршада нэгэшье гоожоогүй соргонуудтай участок бии юм. Тэрэнэй хажуугаархи соргонууд энэ турша соо гурба дахин һэлгэгдээ. Харин эдэ соргонууд шэнэхэн зандаа! Энэ юунһээ болооб гэхэдэ, эдэ соргонуудта шаажан гүйлгэгдэнхэй бшуу. Челябинскын эрдэмтэд энээниие һанаашалаа.

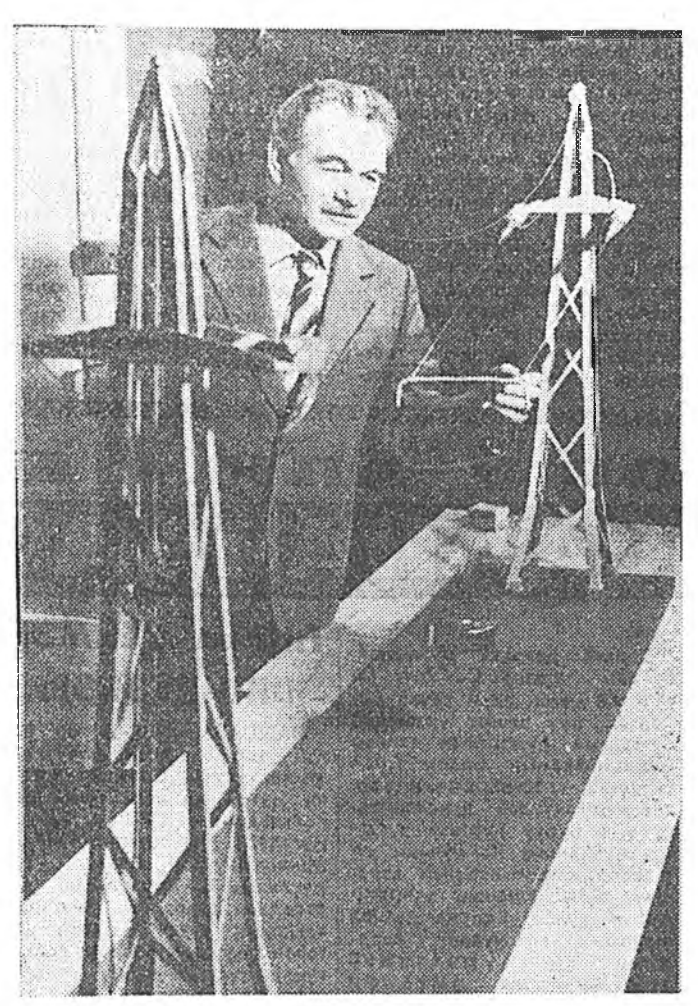
Юрын булад соргонуудта орходоо шаажан гүйлгэгдэһэн соргонууд арбаад дахин удаан болзорто ашаглагдаха байна. Юрын соргонуудые шаажан гүйлгэгдэһэн соргоор һэлгэһэнэй эсэстэ Челябинскын коммунальна албанууд жэлдээ гурба миллион түхэриг алмаха аргатай болохо.

Е. ТКАЧЕНКО,
ТАСС-ай корр.

КАПАТЕЙНЕР ГЭДЭГ ЮУН БЭ?

Франциин «ВКИ» гэдэг нэгэ фирмэ элдэб юумэ зөөхэ, хадагалха шэнэ арга ухаалба. 1100 литр багтаамжатай полиэтиленовэ амһартын үргэн хоолой руу гурил мэтын юумэ хээд, тэрэниие вакуумна камерада оруулжа, зосооһоонь агаар болон шиг нойтые гүйсэд гаргадаг. Тиигээд автомат амһарыень бүхөөр нлажархидаг. Энээниие «капатейнер» гэжэ нэрлээ. Тэрээн соо юумэ гашалгаха, үжөөхэ зүйл үгы тула зосоохи гурил, мэтын юумэниинь удаан сагта тэрэ зандаа байдаг. Хуулита гарантинь— 2 жэл. Гэбэшье энээнһээ удаан сагта байдаг. Цемент, таряа, кофе, дотор хубсаһа, сыр, арһа, алебастр, гурил, хатаамал жэмэс, химическэ гранула мэтын юумэ капатейнер соо хадагалаад, зөөжэ болодог. Энэ амһартын шэгнүүрынь оройдоол 12 килограмм юм. Тэрээн соо байһан орооһо тараан гэхэ мэтэ юумэн соо элдэб хорхой бии болодоггүй. Энэ амһартын шанарынь Африка, Европо болон Америкын оронуудта шалгагдаа.

КИЕВ. Украиныи ССР-эй Наукануудай академиин Металлофизикын институдай тематическа түсэб дотор ГДР-эй, Чехословакиин, Венгриин, Польшын эрдэмтэдтэй хамта хэгдэхэ шэнжэлэлгэнүүдэй 11 темэ оруулагданхай юм. 1981—1985 онуудай СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай олон талын хэмжээ ябуулгануудай түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдэдэг харилсаа холбоондо институт эдэбхитэйгээр хабаададаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: физико-математическа эрдэмэй доктор, профессор Лев Григорьевич Хандрос ЛЭП-эй моделиин дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

МАШИНААР ХУРЯАГДАНА

Ута наһа наһалхын тулада овощ ехээр эдиит гэжэ врачнуудшье, үндэр наһатаншье хэлэдэг гээшэ. Манай энэ зуун жэлэй эсэс багта хүн зоной үдэр бүриин хоолдо овощ гол һуури эзэлхэ юм гэжэ эрдэмтэд багсаамжална. Теэд энэ зорилго туйлахын тулада гурба-дүрбэ дахин ехэ овощ ургуулха хэрэгтэй.

Мүнөө мэргэжэлтэд түргэнөөр, элбэгээр ургадаг шэнэ сортын овощ бии болгохо, тэдэниие машинын туһаламжаар харууһалха, хуряаха арга боломжо һанаашална.

Хэр угһаа хойшо овощ ургуулагшад гарай ажал хэдэг байгаа. Мүнөөшье овощ ургуулха хүдөө ажахын эгээл ажал ехэтэй һалбари байһаар. Тиимэһээ томат, баклажан болон үгэрсэ ургуулха ба хуряаха ажалые оньһожоруулха зорилго табигданхай.

Мүнөө эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй оролдолгоор Лебяжинский, Новинка Приднестровья, Факел, Лето, Колокольчик гэжэ шэнэ сортын томадууд байгуулагдаа. Тэдэнь зэргэ шахуу эдеэшэдэг, хатуу хальһатай, дан томошье, багашье бэшэ, дунда зэргын хэмжээнтэй юм. Тиигээд СКТ-2 гэжэ эдэ шэнэ сортын томадуудые хуряаха комбайн бии болгогдожо, Эрфурт хотодо (ГДР) болоһон уласхооронды выставкэдэ алтан медальда хүртэһэн байна. Тус комбайн эдеэшэһэн помидорнуудые нэгэ-нэгээр түүжэ суглуулдаг бэшэ, харин нэгэ ябадалдаа бултыень хуряадаг юм. Һүүлдэнь хүнүүд эдеэшээгүйень дууһыень илгажа, тусхай бункерта оруулдаг.

Тус комбайн ороной урда районуудай овощой ажахынуудта хэрэглэгдэнэ. Жэшээнь, Астраханиин областьдо шэнэ сортнуудһаа ехэ ургаса абтана. Тусхайлбал, гектар бүриһөө 540 центнер эдеэшэһэн помидор гарана.

Юрий КОВЫРЯЛОВ,
хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат, РСФСР-эй габьяата агроном.

...РЭЙ АВТОМАДУУДАЙ САГ ЕРЭЭ ГҮ?

...эй тооложо үзэһэнэй ёһоор, гэрэй эзэн эхэнэр...оон ажалаа хэжэ, кухнидаа үдэр бүхэндэ дүр...һаа бага бэшэ саг үнгэргэдэг байна. Энэ са...ахин бага болгохо гэһэн зорилго табигданхай. ...схай корреспондент Е. ЛОЕВСКИЙ Ажаһуу...тромашина болон приборнуудай бүхэсоюзна ...нститутда ошожо, тус асуудалаар һонирхоһон ...һаяар манай гэртэхи байдалай ямар болохо ...айһан тухай хөөрэнэ.

... заводой кол...һа угаадаг «Вят...12» гэжэ шэнэ ...гажа эхилэнхэй. ...эн ямар хубсаһа ...ограммаяа маши...глээд, тэрэниие ...хада, тэрэ хүнэй ...үйгөөр хубсаһа ...адаг юм. Тиигэжэ ...ын ашаар дунда ...эдэ жэлэй турша...80 час алмагдана. ...эжэ хоёр неде...ралта абаһантай ...болоно. Гадна га...жуулгатай маши...доо, «Вятка-авто...шэ нэгэ кило... хубсаһанда 30— ... элшэ хүсэ, 40— ... бага мылэ, 60— ...нтээр бага уһа ... Энээнэй ашаар ... жэлэй туршада ...шахуу түхэриг ал...на «Вятка» 395 ...юм. Энээнэй ни... сэнтэй хадань, ...рэниие мүнөөдөө ...н.

...хи завод жэл бү...нган «Вятка» гэ...а бүтээнэ. Эдэнэй ... хүдэлгэгдэхэдэ ехэ элшэ хүсэн, уһан болон угаабариин хэрэгсэлнүүд алмагдажа, гүрэнэй бюджедтэ 10 миллион шахуу түхэриг орохо байгаа. Мүнөө энэ «Вятка» электромеханическа аргаар жолоодогдоно. Харин тэрэниие саашадаа электронно жолоодолготой болгохо хэрэгтэй. Ушарынь хадаа электронико халуун, хүйтэниие наряар тодорхойлдог, угаалгын порошогые граммай хэдэн зуунай хуби хүрэтэр зүбөөр шэгнэдэг, мүн угаалгын элдэб хубилалтануудые һайн мэдэржэ, машинаяа һайнаар жолоододог юм.

Киевтэхи Ажаһуудалай машина, приборнуудай институдта мүн лэ электронно жолоодолготой холодильник, хубсаһа элюурдэдэг түхеэрэлгэ болон пеэшэнгүүд ухаалагдаад, туршагдажа байнхай. Электронно пеэшэн яһала үнихэн бии болоһон аад, үшөө ехээр дэлгэрээдүй. Харин тус пеэшэн үлэмжэ халуун элшэ хүсөөр хангагданхай байһан тула хоол хэхэ сагые 5, заримдаа 10 дахин бага болгодог. Эгээл ехэнь 7 минута үнгэрөөд байхада, эдеэн бэлэн болошодог. Хоол иимэ түргэнөөр болгоходо, амтаниинь һайн байдаг, витаминууд һандардаггүй. Юрын электроплиткэнүүдтэ орходоо, электронно пеэшэнгүүд гурба дахин бага электрын элшэ хүсэ хэрэглэдэг. Мүнөө туршагдажа байгаа пеэшэн 12 программатай. Тиимэһээ тэрэ элдэб хоол шанаха, шарахаһаа эхилээд, кондитерска зүйлнүүдые болгодог юм. Саашадаа электронно жолоодолготой СВЧ-пеэшэн 150 янзын рецептээр эдеэ хоол хэжэ шададаг болохо. Тэдэнь тус пеэшэнэй мини ЭВМ-дэ хараалагданхай байха. Нэгэ миллион электронно пеэшэн электрын элшэ алмаһанайнгаа ашаар гүрэндэ нэгэ миллиард түхэриг хүрэтэр алмалта хэхэ юм.

Харин холодильник, амһарта угаадаг, тооһо һородог, мүн кухниин универсальна машинануудые электронно жолоодолготой болгоходо, электрын элшэ гаргашалга үшөө зуунай гурбан хубяар хороогдохо.

Мүнөө электронно жолоодолготой приборнууд электромеханическа приборнуудта орходоо нэгэ бага үнэтэй. Гэхэтэй хамта электроникэль найдамтай юм. Тэрэнэй элементнүүдыень манай промышленность олоор гаргадаг болонхой.

Гэбэшье электронно жолоодолготой ажаһуудалай машинанууд мүнөө олоороо нэбтэрээд орхихоор бэшэ байна. Юун бэ гэхэдэ, эдээнтэй холбоотой хэдэн олон бэлээр шиидхэгдэдэггүй асуудалнууд гарадаг. Жэшээнь, «Вятка-автомат» гэжэ угаалгын машина абаба гэлэйт. Тиигээд энэ зуун килограмм шэгнүүртэй автомадые хаанаа табихабта? Электросетьтэй яажа холбохобта? Муухай уһаяа гаргажа байхыень канализацитай яажа холбохобта? Энээниие сетьдэ оруулхын тулада нэмэлтэ лини хэхэ, 20—25А гэжэ тогто тараһан штепсельнэ розеткэ хэрэгтэй болохо гэхэшэлэн элдэб олон асуудал гарана.

Тиигэбэ ябашье манай байрануудай «электронно квартиранууд» болохо сагынь ойртожо байна. Мүнөө манай ороной зуун айл бүхэндэ 85 (городто 99) холодильник, 72 угаалгын машина, 26 пылесос, мүн гэртэ хэрэглэгдэдэг бусад олон ондоо машинанууд хүртэнэ. Бүхы дээрээ нэгэ миллиард шахуу «гэр бүлын мотоорнууд» эдлэгдэнэ. Эды олон туһалагшадайнгаа амта таниһан хүнүүд бүри һайн машинануудые хэрэглэхэ ёһотой болоно ха юм. Тинхэдэл гэрэй ажалда мүнөөнэйхидэ орходоо хоёр дахин бага саг алмадаг болохо гэһэн һайн һайхан зорилго бэелүүлэгдэхэл.

Хэжэнгэ.

ҮНИНЬӨӨ ХОЙШО МЭДЭЭЖЭ ААД...

Баруун гүрэнүүдтэ хүниие аргалхадаа, химическэ эм дом угаа элбэгээр хэрэглэдэг. Энээнэй нүлөөн доро манай орондошье энэ арга ехээр хэрэглэдэг болоһон. Хүнэй халта үбдэхэдэ, элдэб олон таблеткэ тэрээндэ уулгадаг. Теэд эдэ химическэ эмүүд баһа муу талатай юм. Тэдэнһээ боложо, элдэб эсын аллергическэ үбшэнүүд дэлгэрээ. Аллерги гээшые врачнууд тиимэ таблеткэнүүдээр дэлгэрүүлээ гэхэдэ болоно.

Ушар иимэһээ мүнөө хүниие аргалалгада физическэ онол аргануудые хэрэглэхэ гэжэ оролдодог болонхой. Энэнь юун бэ гэхэдэ, жэшээнь, үниньөө хойшо мэдээжэ аргануд болохо зүүгээр хадхалга, тусхай газарые хайралга болоно. Мүн электрическэ, лазерна, инфракрасна болон бэедэ нүлөөлхэ бусад физическэ арга үргэнөөр хэрэглэнэ. Һаянай ухаалан зохёогшод астматай гү, али зүрхэ муутай, гастридтай гү, али радикулидтай хүн бүхэнэй өөрөө хэрэглэжэ болохо багахан аппарадуудые бии болгохын түлөө оролдожо байгаа юм.

Үбшэн хүнэй бэедэ тусхай точконуудые зүбөөр оложо, тэдээндэ нүлөөлбэл, тус үбшэниие саража болохо гэжэ мэдээжэ. Эдэниие акупунктурын точконууд гэжэ нэрлэдэг. Тиимэ точконуудые олохо нэгэ 200—300 грамм шэгнүүртэй аппарат ухаалагдаба. Энээниие бэеэ дахан ябуулхада, арһанай зайн галда ехээр эсэргүүсэлэн газарынь олдодог. Тус приборто абяанай индикатор ба микротелефон бии юм. Үбшэнтэн абяанай һула, шанга болоһоорнь тэрэ точкые өөрөө бэдэрэн олодог.

Энэ точкодо переменнэ гү, али постоянна ток шэглүүлэн нүлөөлжэ, ехээр түргэдэһэн бронхиальна астма, стенокарди гэдэгүүдые намдуулжа болохо, мүн хуушаршаһан уушханай хадхаляае хүсэд аргалжа болохо.

Хүнэй гэнтэ мэдээ табижа унахадань, түргэн туһаламжа үзүүлхэ высоковольтно үшөө нэгэ прибор уралагдаа. Эдэ аппарадуудые хүдэлгэдэг питанинь тэдэнэй зосоонь байдаг.

Мүн хүнүүдэй өөһэдөө хэрэглэмээр приборнуудай дунда зүрхэндэ нүлөөлдэг прибор бии. Зүрхэнэй үбшэнэй акупунктурын точконь шэгшы хурганда байдаг. Тэрэ хадаал зүрхэнэй жэгдэ һайнаар хүдэлһэнэй түлөө «харюусалгые» даадаг гээшэ. Тиин үбшэнтэн тэрэ аппарадые шэгшыдээ нлажа, ток ябуулхадань, зүрхэниинь үбдэхэеэ болидог.

Мүн хүнэй хүлдэ байдаг акупунктурын точкодо дулаагаар нүлөөлхэ баһа нэгэ аппарат ухаалагдаба. Гадна гэдэһэн дээрэ, мүн нюрганда няхашье аппарадууд һанаашалагдаа. Тэдэнэй ашаар радикулидай, гастридай, эльгэнэй, нарин гэдэһэнэй тэсэшэгүй үбшэниинь үгы болгогдодог. Шэхэн шадар айхабтар олон акупунктурын точконууд бии юм. Үбшэнтэнэй толгойдо хадууржа, тэдэ точконуудта нүлөөлхэ аппарадууд һанаалагдаа. Эдэ бүхы аппарадуудай хүдэлмэриин гол ёһониинь ямар бэ гэхэдэ, тэдэ хүнэй бэе махабадта боложо байдаг электрическэ процессүүдые эдэбхижүүлэн, ямар нэгэн үбшэнтэй тэмсэхэ хүнэй бэеые хамгаалгын хүсэнүүдые элсүүлнэ ха юм.

Дурсагдаһан приборнуудые промышленность мүнөө үедэ үшөө гаргадаг болоодүй. Гэбэшье хожомоо тэдэ приборнуудые аптекэһээ абадаг болохобди.

«Наука и техника» журналһаа абтаба.

Соёлой hонин

«БАЙГАЛАЙ» ГУРБАДАХИ...

1984 оной «Байгал» журналай гурбадахи номер хэблэлhээ hаяхан гараба. Эгээл түрүүшын хуудаhанда «Агуухэ илалтын 40 жэлэй ойдо» гэhэн ниитэ гаршаг доро Буряадай АССР-эй арадай поэт Николай Дамдиновай «Дайнай hүүлэй жэлнүүдтэ» гэhэн поэмэhээ хэhэг, Арсалан Жамбалоной «Баатарай замаар» гэhэн Советскэ Союзай Герой Базар Ринчино тухай бэшэhэн туужын эхин барлагдаа.

«Шэнэ зохёолнууд» гэhэн заншалта гаршагые уншагшад hонирхон угтадаг гээшэ ааб даа. Мүнөө иимэ гаршаг доро Лопсон Тапхаевай «Хандалганууд» гэжэ циклhээ гурбан шүлэг, Владимир Намсараевай шэнэ шүлэгүүд, уран зохёолшо Цырен-Дондок Хамаевай «Бугын эбэр» гэhэн повесть толилогдобо.

«Байгал» журнал уншагшадаа шэнэ оршуулгануудтай саг үргэлжэ танилсуулжа байдаг заншалтай. Гурбадахи номер соо чуваш уран зохёолшо Виталий Енешэй «Набшаhан доро хоргодоhон жэмэсхэн» гэhэн рассказ уншагшадта дурадхагдаа. Уран зохёолшо Гарма-Доди Дамбаев тэрэниие оршуулhан байна

К. Поповой бэшэhэн «Буряадай түрүүшын гигант» гэhэн материал «Очерк, публицистика» гэhэн нэмэлтэ гаршаг доро гараба. ЛВРЗ-гэй барилгадаад хүдэлжэ эхилhээр 50 жэлэй ойдо энэ очерк зорюулагдаа юм.

Гадна Буряадай уран зохёолшодой IX съездын материалнууд имагтал уран зохёолшодто бэшэ, мүн үргэн ниитэ уншагшадта hонирхолтой байха ёhотой. Тоосоото нэмэлтэ элидхэлнүүдэй хуряангы найруулганууд, нүхэдэй хэлэhэн үгэнүүдhээ хэhэгүүд эндэ үгтөө.

«Захагүй ехэ замбуулин: «XX зуун жэл» гэhэн гаршаг доро СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Анатолий Березовойн «211 хоногто замбуулинай дайдада» гэhэн замай тэмдэглэл олоной hонирхолые заатагүй татаха байха.

Тиихэдэ «Манай литэ» гэhэн нэмэлтэ гаршаг доро А. Жамбалоной 60 наhанай, С. Ангабаевай ба А. Щитовой 50 наhанай ойдо зорюулагдаhан мэдээсэлнүүд үгтэнхэй.

Мэдээжэ шатаршан Лубсама Гармаевагай Буряадай аха зааха шатаршад тухай бэшэhэн материалнууд журналай hүүлшын хуудаhанда үгтөө.

Буряад ороной Россин гүрэнэй бүридэлдэ ороhоор 325 жэлэй ойдо зорюулагдан, мэдээжэ уран зураашадай бүтээлнүүдhээ буулгабаринууд журналай гадар хуудаhануудта барлагдаба.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

ХУЖАРЛУУЛНА

Ленинград хотын этнографиин гүрэнэй музей соо «XIX зуун жэлэй эхин ба XX зуун жэлдэ Буряад арадай заншалта искусство» гэhэн выставкэ нээгдэбэ.

Энэ музей хадаа ороноймнай бүхы музейнүүдэй гүрэнэй этнографиин методическа түб байhан тула СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо зорюулжа, Советскэ Союзай арадуудай онсо өөрын искусствын материалнуудые тусхай гуримтайгаар табижа, Ленинград хотын ажалшадые, олон тоото айлшадые хужарлуулха зорилго табиhан юм. Үнгэрhэн үе соо Закавказиин арадуудай, мүн Яхадай автономно республикын искусствын заншалта выставкэнүүд амжалтатайгаар үнгэрөө.

Гүрэнэй этнографиин музей Буряад ороной арадай хоёр ехэ hайндэрэй — Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряадай hайн дураараа ороhоор 325 жэлэй ой болон СССР-эй бүхы арадуудтай аха дүүгэй хани барисаанай 60 жэлэй ойн үдэрнүүдые баяр ёhололой оршон байдалда тэмдэглэжэ байха үедэ эдэ выставкэнүүдээ эмхидхэhэниинь hонирхолтой.

Музейнүүдэй нэгэдэлэй Буряадай фондhоо энэ выставкэдэ гурбан зуу гаран суглуулбари эльгээгдээ. Тэдэнэй дунда хүгжэмэй хуушанай инструментнүүд, элинсэг хулинсагуудаймнай хубсаhа хунар, гэрэй хэрэгсэлнүүд болон уран гарта дархашуулай бүтээлнүүд олон.

Быставкэдэ табигдаhан бүтээлнүүдэйнь тоодо В. И. Ленинэй скульптура бүтээhэн буряад түрүүшын уран дархан Санжи-Цыбик Цыбиковhээ эхилээд, мүнөө үеын уран дархашуул М. Эрдынеев, Г. Васильев, П. Намсараев, И. Гомбоев, гоё hайханаар угалзатуулан юумэ оёдог, нэхэдэг мастернууд В. Бадмаева, Б. Гармаева, В. Дашинимаева, А. Чинбат болон бусадай зохёол бүтээлнүүдые дурдалтай.

РСФСР-эй арадай уран зураашa Д-Н. Дугаров, музейн эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд В. Д. Цыренова, Б. Дугаржабон болон бусад гүрэнэй этнографиин музейдэ табигдаhан Буряад арадай бүтээлнүүдтэй айлшадые хэдэн үдэрэй туршада танилсуулха юм.

Этнографиин Ленинградай гүрэнэй музейн выставкэ манай республикын Северобайкальск хотодо СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн hайндэрэй тэмдэглэгдэжэ байха үдэрнүүдтэ харуулагдаа hэн.

А. ХАБЕЕВА.

Жэл бүри «Комсомольская правда» гэжэ агитпоездын тайгата Кичерэдэ ерэжэ, барилгашадтай хани халуун уулзалгануудые үнгэргэхыень харадагбди. Зүгөөр «Романтик» гэhэн соёлой байшанда hаяшаг үнгэрhэн уулзалга онсо өөрсэ шэнжэтэй байгаа гэбэлнай, алдуу болохогүйнь лабтай. Украинаhаа ерэhэн хатарай фольклорно ансамблиинхидые кичерынхид халуун альга ташалгаар угтаа бшуу.

Харьков хотын түмэр замшадай Соёлой ордоной дэргэдэ эмхидхэгдэhэн хатарай энэ ансамбль «Булжамуур» гэжэ дэмы нэрлэгдээгүй юм. Тирольско хатар, украин эршэтэ кадриль, «Булжамуур» гэhэн молдаван хатар, мүн «Веснянка»... Гэхэ мэтээр

«БУЛЖАМУУРАЙ» ХАТАР

тоолобол, нюдэ баясуулма хэды олон хатар ансамблиин программада ородог гэжэ hананат! Ансамблиие хүтэлбэрилэгшэ, Бургасда үнгэрhэн искусствын уласхоорондын фестивалиин лауреат Борис Колногузенкын хэлэhэнэй ёhоор, ансамблиинхид имагтал өөhэдынгөө, тусгаар hонин найруулгатай хатарнуудые харуулдаг юм. Жэшээлбэл, «Булжамуур» гэhэн хатарые ансамблиинхид бүри 1963 ондо Москвада харуулhанhаа хойшо тэрэнээ мүнөөшье болотор программадаа оруулдаг заншалтай юм. Тиигэжэ энэ хатар ёhотой хореографическа «захата» боложо, харагшадай hонирхолые үүсхэнэ.

Ансамблиинхидай бэлиг шадабариие мэргэжэлтэд үндэрөөр сэгнэдэг. Тэдэнэр арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна фестивалиин лауреадуудай нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, СССР-эй ВДНХ-гай хоёр алтан медаляар шагнагдаhан габьяатай.

hаяын үдэрнүүдтэ «Булжамуурайхид» Александр Бондариин бригадынхидтай дахяад уулзажа, хужарлама hайхан хатар наадаараа тэдэниие баясуулха хүсэлтэй.

Е. БАЛЬБУРОВА.

ГАСТРОЛЬНУУДАА ТҮГЭСХЭХЭНЬ

Республикымнай ниислэлдэ Камчаткын Арадуудай Хани барисаанай орденто областной драматическа театрайхид гастрольнуудаа түгэсхэхэнь. Белорус залуу драматург Алексей Дударевай «Үдэшэ» гэhэн зүжэгые тэдэнэр хахасалгынгаа бэлэгүүдэй нэгэн болгоhон байна. Мүнөөнэй хүдөө нютаг тухай, тэндэ наhаяа эдлэхэеэ үлэhэн үбгэд, хүгшэдэй гансаардалга тухай хөөрэhэн энэ зүжэг юрын комедиhээ лаб гүнзэгы удхатай... Театрай аха захатан гэжэ тоологдодог бэлигтэй гурбан артистын хабаадалгатай энэ зүжэгые харагшад халуунаар угтаа. Уран найруулгынгаа талаар дурсагдаhан зүжэг hонирхолтой. Энээндэнь найруулан табигша И. Зайцевай хубита ехэ — гэжэ манай театр шүүмжэлэгшэд тэмдэглэhэн байха юм.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Дударевай «Үдэшэ» гэhэн зүжэгhоо хэhэг. Гастрит — артист А. Кузнецов, Ганна — РСФСР-эй арадай артистка Г. Астраханкина, Мультик — артист Вл. Болеславский.

Ю. СТРЕЛЬНИКОВЭЙ фото.

АЛДАРТА ҮДЭРНҮҮДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной hайн дураараа ороhоор 325, Илалтын 40 жэлэй ойнуудта зорюулагдаhан Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной XII пленум байгша оной ноябрь hарада үнгэргэгдэхэ ёhотой. Пленумэй концертнүүдтэ гүйсэдхэгдэхэ хүгжэмтэ бүтээлнүүд тухай асуудалаар тус холбооной правлениин зүблөөн hаяхан болобо.

Тэрэ концертнүүдтэ республикын арадай поэт Д. Жалсараевай үгэ дээрэ Б. Ямпиловай «Хүшөөгэй дэргэдэ» гэhэн оратори, А. Андреевэй «Дуушан тухай домог» гэжэ баледэй хүгжэм, М. Агашинагай үгэ дээрэ Ж. Батуевай «Февралиин хоёр» гэhэн баллада, Б. Дугаровай үгэ дээрэ Ю. Ирдынеевэй «Арадуудай аха дүү нүхэсэлгэ тухай» гэhэн кантата, тиихэдэ залуу композитор Дарима Шагдароной фортепьянна сюитэ гүйсэдхэгдэхэ.

Буряад ороной мэдээжэ композиторнууд Б. Ямпилов, Ж. Батуев, А. Андреев, В. Усович гэгшэд РСФСР-эй Композиторнуудай холбооной V съездэдэ делегадуудаар hунгагдаhан байна.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

СЕМИНАР БОЛОБО

Номин сэнхир Байгалай эрьедэ оршодог «Култушная» гэhэн амаршалгын бааза дээрэ Сибириин автономито республикануудай драматургнуудай ээлжээтэ семинар үнгэрбэ. Тувагай, Яхадай, мүн манай республикын хори гаран драматург семинарай хүдэлмэридэ хабаадаа.

Москвагай мэдээжэ драматург Л. А. Жуховицкиин, театральна шүүмжэлэгшэд Е. А. Зубкова, Е. Л. Покорская, Б. Б. Цекановский, И. А. Амитон гэгшэдэй, мүн манайшье театральна шэнжэлэгшэдэй анхаралда гушан дүрбэн шэнэ пьесэ дурадхагдаа. Тиин дүршэлтэй шүүмжэлэгшэд энэ шэнэ бүтээлнүүдтэй танилсаhан, тэдэндэ сэгнэлтэнүүдые үгэhэн hанамжа, дурадхалнуудаа хэлэhэн байна. Манай залуу драматург Степан Лобозёровой, Яхаhаа ерэhэн Василий Васильевай, Тувагай түлөөлэгшэ Чылгычы Ондарай бэшэhэн зохёолнууд илангаяа hайнаар сэгнэгдээ.

Семинарай үедэ «Мүнөө сагай герой—тэрэ ямар байха ёhотойб?» гэhэн асуудалаар бусадшье шухала темэнүүдээр hонирхолтой хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө. Бухыдөө эндэ болоhон уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд хадуугдамаар хабаадагшад бүхэндэ туhатайгаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Б. ДОРЖИЕВА.

Хойто хүйтэн ороной нэгэ тосхондо hэн. Сибирьтэ хэлэдэгээр, балки гэжэ нэрлэгдэдэг, түргэн мүрөөр бүтээгдэhэн гэрхэнүүд заха хизааргүй саhата дайдын дунда хара борохон дуhалнууд мэтээр харагдаха юм. Тиин гэнтэ нэгэ балкын сонходонь гоёхон сэсэг ялас гэжэ харагдашана. Энэнь геpань гэжэ сэсэг байба.

Сонхо дээрэ элдэб сэсэгүүдые, комод дээрээ заанай дүрсэхэнүүдые жэрытэр табяад байhан айлайхиие харахадаа, эндэ мещанууд hуудаг юм байна гэжэ хэлэхэ саг байhан.

Теэд мещанство гээшэмнай юун болоноб? Жэшээнь, А. Платонов гэдэг уран зохёолшын «Фро» гэжэ рассказда нэгэ эхэнэр өөрөө өөртөө голхорон, «мещанкал гээшэ хаб даа» гэжэ хэлэхэ юм. Тиихэдэнь нэгэнь иигэжэ тэрэнэй hанааень амаруулна: «Юу гэнэш, ши ямар мещанка гээшэбши!... Мүнөө тэдэшни үгы болоо юм гүбэ! Энэ рассказын 1936 ондо бэшэгдэhэн. Харин мещангууд гэгдэhэн зон зуун табяад жэл шахуу байhанаа, энэ рассказай бэшэгдэхын арбан юhэн жэлэй урда тиимэ хуулита нэрэгүй болоhон байгаа бшуу.

Мүнөө тиигээд «мещанство» гэhэн үгые дурдалташьегүй болохоор болоо гэжэ hаналтай. Гэтэр В. И Ленин энэ үгэ хадаа юрын ба политико-экономическа хоёр удхатай гэжэ хододоо илгаруулдаг байhан юм. Худалдаанай ажахын эрхэ байдалда байhан багахан үйлэдбэрилэгшэ хадаа «жэжэ буржуа» гү, али мещангууд гээшэ гэжэ тэрэ хэлэhэн байна. К. Маркс эдэниие хоёр тээшээ хараhан зон гэжэ нэрлэhэн юм.

Нэгэ талаhаа, жэжэ буржуа—ажалшан, нүгөө талаhаа — зөөриин эзэн. Ажалша hэн туладаа тэрэ хүдэлмэришэн ангида талархадаг, олон зүйлөөр тэрээнтэй hаналаа нэгэдэнги байдаг. Харин зөөри эзэмдэгшэ туладаа буржуагай байдалда ба баялигтань атаархадаг, яажашье hаань эдэ үсөөнхидэй тоодо орохо гэжэ эрмэлзэдэг. Энээнhээ уламжалан, гансал хара амяа хараха, шэные тоохогүй гэhэн үзэл бии байдаг, тэрэнэй бүхы сэдьхэл бодолынь, үг заншалынь мещан үзэлөөр нэбтэрэнхэй байдаг юм.

Марксизмын классигуудай үгэhэн жэжэ буржуазиин тодорхойлолтонууд эндэ юундэ дурдагданаб гэхэдэ, мещан заншал манай ажабайдалда жэжэ буржуазиин үлэгдэл боложо үлэнхэй бшуу. Тиин шэнэ эрхэ байдалда нилээд шадамараар тааралдажа шададаг энэ үлэгдэлтэй тэмсэхэ гээшэ мүнөө үеын нэгэ зорилгонь болоно. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко hунгагшадтай уулзаха үедөө иигэжэ хэлээ hэн: «Хүн зоной сэдьхэлыень хүгжөөн нарижуулха, тэдэниие социалис ёhоор хүмүүжүүлхэ ехэ хүдэлмэри хэнгүйгөөр, түгэс хүгжэhэн социализмые нарижуулан hайжаруулха зорилгонуудые дүүргэжэ шадахагүймнай элитэ».

Дайсантай тэмсэхын тулада тэрэнэй нюур шарайень hайн мэдэхэ хэрэгтэй. Тиин мүнөө үеын мещанствые яажа танин мэдэхэб? Тэрэмнай ехэ олон янзаар үзэгдэдэг, газаа тээhээнь харагдаха шэнжэнүүдынь элдэб ондоо юм. Жэшээнь, энэ тэрэ юумэ суглуулдаг хүн мещанин гэжэ гэхэ бологоо hаамнай, айл бүхэндэ энэ тэрэ юумэн олдохо. Тиигээд тэдэнь гоё hайхан, хүндэ хэрэгтэй юумэнүүд ха юм.

Тиин эд хогшол мещанствын тэмдэг бэшэ гээшэ. Харин тэрэ эд зөөридэ хүнүүдэй ямараар хандадагынь шухала бшуу.

Эд хогшолой түлөө шуналга энэ тэрэ эд хэрэгсэлэй түлөө тэмсэл гэhэн ойлгосонуудай (ородоор: вещизм, вещемания) манай энэ үедэ бии болоhониинь аягүй байна. Энэмнай мещанствада дүтэрхы, гэбэшье энэл мещанство гээшэ гэжэ болохогүй.

Стеллаж болон сервантнуудаа дүүрэтэр элдэб «хоморой» юумэ шэхэдэгшьегүй, тиихэhээ байтагай тиимэ хүнүүдые хамагhаа шангаар шүүмжэлдэг хүнүүд аад, эгээл ёhото мещангууд байдаг байна. Тэдэнэр зөөриншэдые ямар зорилгоор шүүмжэлнэб гэхэдэ, мещанствада эсэргүү тэмсэлэй шэнэ эрхэ байдалда тааралдаха гэжэ оролдоно бшуу. М. Горькиин хэлэhэнэй ёhоор, «эдэнэй дуратай газарынь хадаа эгээл хүсэтэй армиин ара талада амар амгалан hууха ябадал болоно».

Пролетариадай агуухэ уран зохёолшын «Мещанство тухай тэмдэглэлнүүдынь» аяар ная шахуу жэлэй урда бэшэгдэhэн. Энээнииень В. И. Ленин hайнаар сэгнэhэн юм.

Тиин мүнөөшье М. Горькиин хэлэhэн hанал бодолнуудынь шухала зандаа.

«Россие ухаагаараа ойлгохогүйш, ниитэ хэмжүүртэ орохогүйл; өөрын өөрсэ ябадалтайл, Россида гансал этигэхээр лэ», Танил мүрнүүд Тютчевэй поэзиин альба жэльбэдэ абтаhан хүнүүд мүнөөшье эдэ мүрнүүдые бахархан уншадаг. Тэдэнэр энээниие ямархан удхатайб гэжэ hайса бododогшьегүй байжа болоо. Харин Горький тэрээн тухай бодожо үзөөд, иигэжэ хэлээ бшуу: байзагты, энэтнай эгээл юрэ бэрын мещанство гээшэл. Юумые hайса ухамайлан бодомжолхын орондо арад зоной үмэнэ hүгэдэhэн тухай бэлигтэй гоё үгэнүүдые хэлээд лэ дүүрэhэн ябадал. Теэд Россида гансал этигэхэ бэшэ, тэрэнэй түлөө, ерээдүйн түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй. Гараа хабсараад лэ миин hууха гээшэ литературадашье, ажабайдалдашье эгээл эли тодо мещанство мүн гэжэ Горький тоолодог бэлэй. Тэрэ энээниие хэнлэшье хүлисэдэггүй байгаа. Лев Толстой болон Достоевский оюун бэлигэй үмэнэ hүгэдэдэг байбашье, мүн тэдэниие нэгэтэ зэмэлээд абаhан шуу. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр алибаа муу юумэндэ эсэргүүсэхэгүй, тэсэхэл хэрэгтэй гэжэ номнодог байгаа ха юм.

Толстой болон Достоевскиин философиие эндэ шэнжэлнэ бэшэбди. Тэдэнэй угаа орёо, заримдаа алдуутай ба зүрюутэй үзэл бодол ба мэдэрэлынь олон томо ботинууд соо шэнжэлэгдэнхэй. Харин хара амяа хараhан хүнэй: «Яахамнайб, манай хэрэг бэшэ» гэhэн философинь тайлбарилалтагүй элитэ.

Гэбэшье мүнөөнэй мещанин юумэ ехээр уншадаг, эрдэм hургуулитай байдаг тула эдэ үгэнүүдые шангаар дурдадаршьегүй. Тиихэhээ байтагай муу юумэнтэй, үнэн зүб бэшэ ябадалтай тэмсэхэ шухала тухай тэрэ гоё гоёор хэлэжэ шададаг. Хэлэхэhээ гадна, тэрэ хэлэhэн ёhоороо үйлэ хэрэг бүтээжэшье болохо. Теэд амар амгалан ажа hуудалдань hаанта болоогүй hаань, тэрэ хэрэг бүтээдэг «Бии хадаа бухы юумэн гээшэб!» гэжэ мещанин өөр тухайгаа бододог гэжэ мүн лэ Горький хэлэhэн байна.

Мещанство гээшэ социальна үндэhэгүй болоhон тула эндэ-

АЖАБАЙДАЛАЙМ
СОВЕТ ЁhО ШЭНЖЫН

ХАРА АМЯА ХАР…

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАhАА

НЭГЭН АДЛИ ХАРАА БОДОЛТОЙ

ПНОМПЕНЬ. НРПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРК-гай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Чан Сигэй албанай хэрэгээр Советскэ Союз ошолгонь хадаа марксизм-ленинизмын болон пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта үндэhэлдэг Советскэ Союзай ба арадай Кампучиин хоорондохи аха дүү ёhоной хани барисаа ба бүхы талын харилсаа холбооe хүгжөөхэ талаар шухала алхам болобо гээд Кампучиин мэдээсэлэй СПК агентство бэшэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын мэдүүлгэнүүд болон хэлэhэн үгэнүүдтэ найруулагдаhан СССР-эй эб найрамдалта дурадхалнуудые, дайнай аюулые зайсуулан сарахa, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ талаар социалис хани харилсаата оронуудай үүсхэлнүүдые Кампучиин Арадай Республика сүм дэмжэдэг байна. Москвада болоhон хөөрэлдөөнүүд, гар табигдаhан совет-кампучиин документнүүд хадаа шэнэ байдал байгуулхадань, революционно түйлалтануудаа хамгаалхадань туhаламжа үзүүлхэ, дэмжэхэ талаар СССР-эй залан шууд хараа шүгэм тэрэл зандаа үлөө гэжэ үшөө дахин харуулба гээд агентство мэдээсэнэ.

Дэлхэй дээрэхи мүнөөнэй байдал тушаа СССР-эй ба НРК-гай нэгэн адли хараа бодолтой, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые hүжэрөөхэ талаар империализмын болон США түрүүтэй уласхоорондын хархис хүсэнүүдэй hанаашалгануудые буруу hүргэхэ хүсэлтэй байhаниие Кампучиин хүтэлбэрилэгшын албанай хэрэгээр айлшалалгыень элирхэйлэн харуулба. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаhаа, хүн түрэлтэнэй хүгжэхын тула амгалан тайбан эрхэ байдал хангахаhаа бэшэ ондоо шухала зорилго мүнөө үедэ үгы гээд Советскэ Союз ба арадай Кампучи этигэнэ. Энэ хэрэгтэ Кампучиин арад өөрынгөө хубитые оруулхаар сүм шиидэнхэй.

«УНИТЫН» hАЙНДЭР ТҮГЭСЭБЭ

РИМ. Италиин Компартиин хэблэлэй орган болохо «Унита» газетын hайндэр Туринда түгэсэбэ. Италидахи эхэнэрнүүдэй байдалда тэрэ зорюулагдаhан байна. Фестивалиин үнгэргэгдэhэн хотын газар дээрэ эрхэнүүдэйнгээ түлөө итальян эхэнэрнүүдэй ябуулдаг тэмсэл тухай, ороной ниитын болон политическэ ажабайдалда тэдэнэрэй үүргын дээшэлhэн тухай хөөрэhэн выставкэнүүд, стендүүд, экспозицинууд хоёр долоон хоногой туршада харуулагдаhан байна. Дотоодын болон уласхоорондын байдалай шухала асуудалнуудаар үнгэргэгдэhэн олон тоото семинарнуудта, дискуссинуудта хэдэн мянган хүн хабаадалсаба. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаhан байна. Түгэсхэлэй митинг дээрэ ИКП-гэй генеральна секретарь А. Натта үгэ хэлээ. Орон доторхи байдал тушаа тогтоходоо, Итали политическэ ба экономическа ехэ кризистэ оронхой гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Б. Краксиин кабинедэй тушаалhаа буухыень тэрэ дахин эрилтэ табиhан, Компартиин хабаадалгатай зүүнэй правительство байгуулха хэрэгтэй гэжэ хэлэhэн байна.

ПНР-эй СЕЙМЭЙ ШИИДХЭБЭРИ

ВАРШАВА. ПНР-эй 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, үнгэргэгдэhэн Сеймэй заседани дээрэ амнисти тухай соносхогдобо. ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский энэ заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «амнисти тухай баталан абтаhан хуули» хадаа арадай гүрэн түрын хүсые, тэрэнэй энхэрэнги шэнжые харуулна гэжэ тэмдэглэбэ. Эрхэтэдэй ажабайдалда онсо аюултай бэшэ гэмтэ ябуулгануудые, мүн тэрэшэлэн гүрэндэ харша шэглүүлэгдэhэн ябуулганаудые хэhэнэй түлөө гэмнэгдэhэн хүнүүдэй хэhээлтын хэмжээн бүрин хүнгэлэгдэхэ байна».

Сеймэй шиидхэбэри хадаа hайн hайхан дура зоригой документ болоно, амнистяар сүлөөлэгдэгшэдые юрын ажабайдалда бусааха арга олгоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Гэбэшье гүрэндэ харша ябуулгануудта урдынхяараа политическэ шанга сэгнэлтэ үгтэдэг байха.

Гүрэндөө урбаhанай, таг нуул ба зорюута hаад тодхор хэhэнэй түлөө гэмнэгшэдэй хэhээлтын хэмжээн доошоо оруулагдахагүй юм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Саг үбhэшэдые шамдуулна» — түрүү бэшэг. «Фермэ бүхэндэ — элбэг тэжээл» — материалнуудай суглуулбари. «Хараалhан хэрэгээ эршэтэйгээр ябуулха саг ерээ» — Н. Дегтяревой статья. «ТАСС шэнэ hонин» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Үзэл сурталай хүдэлмэридэ—онсо анхарал. «hонирхолтой уулзалгануудай газар» — А. Коротовой статья. Нэгэ процентээр ехэ, хахад процентээр хямда. «Гэдэргээ сухарина» — М. Кибальнигай статья. «Мал ажал — онсо шухала hалбари». «Ажахын тоосоон туhалба» — С. Хамагановагай статья. Табан жэлэй түрүүшүүл. «Хуушанайм танил» — Н. Дегтяревой статья. СССР энергетическэ программа. «Сибириин хубита дээшэлнэ» — АПН-эй материал. «Совет орон дотор» — материалнуудай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаhанда. Буряадай эрдэмтэдэй шэнжэлгэнүүд. «Мүнөө үе сагай түүхэ байгуулагшад» — М. Бекетов, С. ...шэдэй хэ... «Амиды ...» Болдогоевой ... саанаhаа аб... нууд.

Дүрбэдэхи ... «Шэнэ hони... алнуудай су... ба байгаал... дай суглуу... Бурятии» ... таhаг.

СОФИДА БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

СОФИ. Советскэ Союзай ба Болгариин хоорондо дипломатическа холбооной тогтоогдоhоор 50 жэлдэ зорюулагдаhан баярай суглаан Болгариин ниислэлдэ болобо.

Дэлхэй дээрэхи анха түрүүшын социалис гүрэнтэй дипломатическа холбоо тогтоолго Болгариин экономическа, политическэ ба соёлой хүгжэлтэдэ тон шухала үүргэ дүүргэhэн байгаа гээд суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Болгар-совет хани барисаанай бүгэдэ арадай комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Михаил Манев мэдүүлбэ. Болгариин ба Советскэ Союзай хоорондо hайн харилсаа тогтоохын түлөө болгар коммунистнуудай партиин олон жэлэй тэмсэлэй ашаар энэ алхам хэгдэhэн юм.

Болгар-совет аха дүү ёhоной эбдэршэгүй хани барисаае бэхижүүлгэдэ hаад хэхэ хүсэн дэлхэйн дээрэ үгы юм.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Джанни Родари. «Телефоноор—онтохонууд» — теле-зүжэг. 10.30 — СССР-эй арадуудай дуунууд ба хатарнууд. 11.00 — «Сотри случайные черты» — баримтата кинофильм. 11.30 — «Дьявол во плоти» (4 сери). 12.25 — hүүлэй hонин (12.30 хүрэтэр). 15.15 — hүүлэй hонин. 15.35—«Несущий факел» — баримтата телефильм. 16.25 — «Москва шадарай тосхоной мүнөөдэр ба ерээдүй». 17.00 — «Четыре танкиста и собака»: «Дом» (21 сери).

Улаан-Үдэ. 18.05 — «Байгал». 18.15 — «Халаан» —тележурнал (буряадаар). 18.45—«Байгал». 19.05 — «Саяан» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Ариэль» ансамблиин концерт. 20.15 — «Скафандр», «Это совсем не про это» — богонихон мультфильмнүүд. 20.20—«Шиидхэгдээгүй асуудалнууд, бэдэрэлгэнүүд, шиидхэбэринүүд». 21.05 — «Дьявол во плоти» (5 сери). 22.00 —«Время». 22.35 — «Дьявол во плоти» (6 сери). 23.30 — Мульт-аккорд. 24.00 — «Федоровой hургуули»—баримтата фильм. 00.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». (00.45 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Ганса рекорд түйлахын түлөө бэшэ»—баримтата телефильм. 9.40 — «Хилэ сахигшад» — уран hайханай фильм. 11.05 — А. Межировэй уран шүлэг. 12.00 — ЦТ ба ВР-эй ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 12.35 — Үхибүүдтэ — фильм. «Как мы искали Тишку». 13.35 — Манай саад». 14.05 — Англи хэлэн. 14.35 — Баримтата телефильмнүүд. 15.25 — Казахай ССР-эй арадай артист А. Днищевэй концерт. 16.00 — Уран зураашад ... арадай уран ... монов. 16.30 ... 16.35 — 18...

Москва. ... сын хүгжэм... флодой за... бэлдэлгэ ... 18.45—«Хани... — «Зураг б... 19.30 — «Г... сэгүүд».

Улаан-Үдэ ... бэшэгүүдэ... очерк. 20.25 ... хэгшэдэй ... дахи дамжу... бэрэй райс... колхозой ... хай».

Москва. ... нойрсогты, ... Б. С. Гарши... 22.00 — ... СССР-эй ар... Комлева хат... рога в не... телефильм ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52. секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Го...ственного комитета Бурятской А... делам издательств, полиграфии ... ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лен... Н-02492. Заказ № 172. Индекс ...